EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2024 12 06
COM(2024) 571 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

SEPTINTOJI ATASKAITA PAGAL BEVIZIO REŽIMO SUSTABDYMO MECHANIZMĄ

Turinys

ĮVADAS **2**

I. ES KAIMYNINĖS ŠALYS **6**

1. BEVIZIS REŽIMAS TAIKOMAS TRUMPIAU NEI 7 METUS **6**

SAKARTVELAS **6**

UKRAINA **13**

KOSOVAS* **19**

2. BEVIZIS REŽIMAS TAIKOMAS ILGIAU NEI 7 METUS **25**

ALBANIJA **25**

BOSNIJA IR HERCEGOVINA **29**

MOLDOVOS RESPUBLIKA **32**

JUODKALNIJA **36**

ŠIAURĖS MAKEDONIJA **40**

SERBIJA **43**

II. RYTŲ KARIBŲ ŠALYS **46**

III. LOTYNŲ AMERIKA **49**

IŠVADA **54**

* *Šis pavadinimas nekeičia pozicijų dėl statuso ir atitinka JT ST rezoliuciją 1244/1999 bei Tarptautinio Teisingumo Teismo nuomonę dėl Kosovo nepriklausomybės deklaracijos.*

ĮVADAS

Vizų režimo liberalizavimas yra svarbi ES bendradarbiavimo su trečiosiomis šalimis migracijos, saugumo ir teisingumo srityse priemonių rinkinio dalis. Jis palengvina judumą ir žmonių tarpusavio ryšius. Jis gali suaktyvinti kelionių bei turizmo sektorių ir paskatinti kultūrinius bei akademinius mainus. Jis taip pat gali padėti plėtoti diplomatinius santykius bei tarptautinį bendradarbiavimą ir idealiu atveju padidinti politinę sąveiką įvairiose srityse: prekybos ir ekonominio bendradarbiavimo, saugumo, inovacijų ir technologijų.

Kartu Komisijos vykdoma ES bevizių režimų stebėsena parodė, kad dėl **bevizio režimo taip pat gali kilti didelių migracijos ir saugumo problemų, kurias būtina spręsti.** Šioje ataskaitoje toliau ypač daug dėmesio skiriama vizų politikos derinimui, pilietybės suteikimo investuotojams programoms, bendradarbiavimui readmisijos srityje ir nepagrįstiems prašymams suteikti prieglobstį. Netaikydama vizų reikalavimo trečiosioms šalims ES visų pirma siekia palengvinti keliones, užtikrindama galimybę be vizų atvykti į Šengeno erdvę ir trumpalaikį buvimą joje ne ilgiau kaip 90 dienų per bet kurį 180 dienų laikotarpį. Asmenims, kurie kelia pavojų ES ir jos valstybių narių saugumui, neturėtų būti leidžiama atvykti į Šengeno erdvę be vizų, o tarptautinės apsaugos prašantys arba ilgiau ES įsikurti siekiantys asmenys turėtų naudotis atitinkamomis programomis ir atvykimo būdais.

2023 m. spalio mėn. Komisija pasiūlė peržiūrėti **bevizio režimo sustabdymo mechanizmą**[1], kad būtų geriau sprendžiamos su beviziu režimu susijusios problemos ir kovojama su bet kokiu galimu piktnaudžiavimu beviziu režimu, sudarant sąlygas paprasčiau aktyvuoti mechanizmą ir didinant jo atgrasomąjį poveikį. Komisija ragina Europos Parlamentą ir Tarybą skubiai užbaigti derybas dėl pasiūlymo ir užtikrinti, kad jis būtų priimtas.

Ataskaitos aprėptis. Naujas strateginis ir visuotinis požiūris

Komisijos vykdoma nuolatinė ES bevizio režimo stebėsena yra pagrindinė užduotis, siekiant užtikrinti gerą ES vizų politikos veikimą ir bendrą Šengeno erdvės saugumą. Pagal Reglamento (ES) 2018/1806 (toliau – Vizų reglamentas)[2] 8 straipsnio 4 dalį Komisija turi užtikrinti, kad būtų tinkamai stebima, ar šalys, kurių piliečiams po sėkmingai užbaigto dialogo dėl vizų režimo liberalizavimo suteikta galimybė į Šengeno erdvę atvykti be vizos, laikosi bevizio režimo reikalavimų, ir reguliariai teikti ataskaitas Europos Parlamentui ir Tarybai. Šiuo tikslu **nuo 2017 m. Komisija pagal bevizio režimo sustabdymo mechanizmą**[3] **priėmė šešias ataskaitas** dėl **Vakarų Balkanų** (Albanijos, Bosnijos ir Hercegovinos, Juodkalnijos, Serbijos ir Šiaurės Makedonijos) ir **Rytų partnerystės regiono** (Moldovos Respublikos (toliau – Moldova), Sakartvelo ir Ukrainos) **partnerių, kuriems taikomas bevizis režimas**.

Atsižvelgiant į 2023 m. gegužės mėn. komunikatą[4], šeštojoje ataskaitoje laikytasi platesnio požiūrio, siekiant užtikrinti **išsamesnę ir labiau strateginę stebėseną bei ataskaitų teikimą , taigi aprėpiant ne tik ES kaimynines šalis, bet ir visas trečiąsias šalis, kurioms taikomas bevizis režimas ir dėl**

---

1 Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl sustabdymo mechanizmo peržiūros iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2018/1806, COM(2023) 642 *final*.

2 2018 m. lapkričio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1806, nustatantis trečiųjų šalių, kurių piliečiai, kirsdami išorines sienas, privalo turėti vizas, ir trečiųjų šalių, kurių piliečiams tas reikalavimas netaikomas, sąrašus (OL L 303, 2018 11 28, p. 39).

3 COM(2017) 815 *final* (pirmoji ataskaita); COM(2018) 856 *final* (antroji ataskaita); COM(2020) 325 *final* (trečioji ataskaita); COM(2021) 602 *final* (ketvirtoji ataskaita), COM(2022) 715 *final*/2 (penktoji ataskaita), COM/2023/730 *final* (šeštoji ataskaita).

4 Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai dėl ES bevizio režimo stebėsenos, COM(2023) 297 *final*.

kurių kyla konkrečių problemų, kurių neišsprendus gali būti aktyvuotas sustabdymo mechanizmas. Todėl Komisija pirmą kartą išplėtė geografinę aprėptį į ataskaitą įtraukdama ir **šešias trečiąsias šalis, kurioms taikomas bevizis režimas ir kurios taiko pilietybės suteikimo investuotojams programas**, būtent: Antigvą ir Barbudą, Dominiką, Grenadą, Sent Kitsą ir Nevį, Sent Lusiją ir Vanuatu[5].

ES kaimyninės šalys

Į šią septintąją ataskaitą, kaip reikalaujama pagal Vizų reglamento 8 straipsnio 4 dalį, ir toliau įtraukiamas visapusiškas vertinimas, ar **Sakartvelas** ir **Ukraina** nuolat laikosi vizų režimo liberalizavimo reikalavimų, kadangi jos atitinkamus dialogus dėl vizų režimo liberalizavimo užbaigė mažiau nei prieš septynerius metus. Be to, sėkmingai užbaigus ES ir Kosovo dialogą dėl vizų režimo liberalizavimo ir nuo 2024 m. sausio 1 d.[6] pradėjus taikyti bevizį režimą Kosovui, į šią ataskaitą taip pat įtraukta pirmoji **Kosovo** nuolatinio vizų režimo liberalizavimo reikalavimų laikymosi perspektyvinė analizė.

Kalbant apie šalis, kurios dialogą dėl vizų režimo liberalizavimo užbaigė daugiau nei prieš septynerius metus[7] (**Albanija, Bosnija ir Hercegovina, Juodkalnija, Moldova, Serbija** ir **Šiaurės Makedonija**), ataskaitoje toliau nurodomos konkrečios problemos, kylančios dėl bevizio režimo ir (arba) keliančios konkrečią neteisėtos migracijos ar saugumo riziką ES, kaip antai vizų politikos suderinimas, pilietybės suteikimo investuotojams programos, bendradarbiavimas readmisijos srityje ar nepagrįsti prašymai suteikti prieglobstį.

Visų plėtros partnerių atveju su kriterijais susiję klausimai, nagrinėti jau užbaigtuose dialoguose dėl vizų liberalizavimo, vykstant plėtros procesui vertinami pagal 23 skyrių (Teisminės institucijos ir pagrindinės teisės) ir 24 skyrių (Teisingumas, laisvė ir saugumas) ir apie juos išsamiai pranešama Komisijos metinėse plėtros ataskaitose. Nuo 2024 m. į Komisijos teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą taip pat įtrauktos keturios plėtros šalys (Albanija, Juodkalnija, Serbija ir Šiaurės Makedonija).

Pagal Vakarų Balkanų ekonomikos augimo plane nustatytą reformų darbotvarkę Vakarų Balkanų partneriai įsipareigojo vykdyti reformas, susijusias su pagrindiniais stojimo proceso principais, kurie apima konkrečius įsipareigojimus dėl kovos su organizuotu nusikalstamumu, kovos su korupcija ir vizų politikos suderinimo.

Kalbant apie **Vakarų Balkanus**, ataskaita grindžiama tebeįgyvendinamu 2022 m. gruodžio 5 d. Komisijos pateiktu ES veiksmų planu[8], kuriuo siekiama spręsti migracijos šiuo maršrutu klausimą. Veiksmų planas buvo parengtas reaguojant, be kita ko, į 2022 m. labai išaugusią neteisėtą migraciją į ES Vakarų Balkanų maršrutu. Valstybių narių išorės sienas iš šio regiono kertančių asmenų skaičiaus padidėjimą iš dalies lėmė trečiųjų šalių piliečių, kurie į Vakarų Balkanus atvyko be vizos ir toliau

---

5 Į šią ataskaitą neįtrauktas Vanuatu, nes Komisijos galutinis saugumo rizikos, kylančios dėl Vanuatu pilietybės suteikimo investuotojams programų, vertinimas buvo pateiktas 2024 m. gegužės 31 d. Komisijos ataskaitoje Europos Parlamentui ir Tarybai dėl bevizio režimo Vanuatu piliečiams sustabdymo, COM/2024/366 *final*.

6 2023 m. balandžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/850, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2018/1806, nustatantis trečiųjų šalių, kurių piliečiai, kirsdami išorės sienas, privalo turėti vizas, ir trečiųjų šalių, kurių piliečiams toks reikalavimas netaikomas, sąrašus (Kosovas (Šis pavadinimas nekeičia pozicijų dėl statuso ir atitinka JT ST rezoliuciją 1244/1999 bei Tarptautinio Teisingumo Teismo nuomonę dėl Kosovo nepriklausomybės deklaracijos)). (OL L 110, 2023 4 25, p. 1–4).

7 Reglamento (ES) 2018/1806 8 straipsnio 4 dalyje reikalaujama, kad Komisija teiktų ataskaitas septynerius metus po vizų režimo liberalizavimo toms trečiosioms šalims įsigaliojimo dienos; vėliau Komisija gali toliau teikti ataskaitas, jei mano, kad tai būtina, arba jei to paprašo Europos Parlamentas ar Taryba.

8 https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-12/Western%20Balkans_en.pdf

keliavo į ES, antrinis judėjimas. ES ir regiono šalims bendrai įgyvendinant veiksmų planą, 2023 m. migracijos spaudimas Vakarų Balkanų maršrute sumažėjo beveik trečdaliu, palyginti su 2022 m., o, remiantis preliminariais duomenimis, per pirmuosius devynis 2024 m. mėnesius – dar 79 proc., palyginti su tuo pačiu laikotarpiu 2023 m. Be to, bendrai įgyvendinant veiksmų planą dar labiau sustiprėjo ES ir Vakarų Balkanų partnerių bendradarbiavimas migracijos valdymo srityje. Veiksmų planas apima sienų valdymo, prieglobsčio ir priėmimo pajėgumus, kovą su neteisėtu migrantų gabenimu, bendradarbiavimą readmisijos srityje ir grąžinimą, taip pat vizų politikos suderinimą.

Apskritai dėl aktyvesnio visų partnerių iš Vakarų Balkanų dalyvavimo ir informavimo visais lygmenimis visose šiose politikos srityse išlaikytas geras įgyvendinimo tempas. Vis dėlto darbas turi būti tęsiamas. Neteisėta migracija tebėra iššūkis Vakarų Balkanų partneriams. 2022 m. pabaigoje ir 2023 m. pradžioje regione vėl nustatytas vizų reikalavimas kai kurioms šalims, iš kurių 2022 m. neteisėtai atvykstančių asmenų skaičius padidėjo labiausiai. Tačiau būtina užtikrinti, kad būtų toliau derinama vizų politika ir taikoma griežtesnė bevizio atvykimo į regioną kontrolė. Kova su neteisėtu migrantų gabenimu ir prekyba žmonėmis, taip pat veiksmingo grąžinimo užtikrinimas tebėra pagrindiniai prioritetai. Komisija padidino savo finansinę paramą su migracija susijusiai veiklai regione – pagal Pasirengimo narystei pagalbos priemonę (PNPP III) skyrė iš viso 351,9 mln. EUR (2021–2024 m.). Tai apima regionines programas: „ES parama kovai su neteisėtu migrantų gabenimu ir prekyba žmonėmis Vakarų Balkanuose stiprinti“ (36 mln. EUR), „ES regioninė parama apsaugos požiūriu jautrioms migracijos valdymo sistemoms Vakarų Balkanuose, III etapas“ (19,2 mln. EUR) ir „ES regioninė parama Vakarų Balkanų sienų saugumui“ (7 mln. EUR).

Ši ataskaita parengta remiantis aptariamų partnerių, Europos išorės veiksmų tarnybos ir ES delegacijų, atitinkamų ES teisingumo bei vidaus reikalų agentūrų[9] ir valstybių narių[10] pateikta informacija. Į šias pastabas atsižvelgta rengiant ataskaitoje pateiktus atitinkamus vertinimus. Šioje septintojoje ataskaitoje vertinami veiksmai, kurių atitinkami partneriai ėmėsi 2023 m., ir pateikiami 2024 m. nauji duomenys, kuriuos nuspręsta įtraukti į ataskaitą atsižvelgiant į jų didelį poveikį šių metų rekomendacijoms. Taip pat ataskaitoje pateikiama informacija apie operatyvinį bendradarbiavimą su ES ir valstybėmis narėmis[11] ir, atsižvelgiant į Eurostato 2023 statistinių metų duomenis, įskaitant pokyčius, palyginti su 2022 m., apžvelgiamos migracijos tendencijos[12].

Lotynų Amerika ir Karibai

Kaip ir šeštojoje ataskaitoje ir kadangi pasiūlyme dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl bevizio režimo sustabdymo mechanizmo peržiūros[13] jau taikomas išdėstytas požiūris, ši ataskaita taip pat aprėpia **kitus geografinius regionus, nesiribojančius su ES**, daugiausia dėmesio skiriant šalims, kurioms taikomas bevizis režimas, kuriose kilo konkrečių klausimų ir gali prireikti tolesnio bendradarbiavimo sprendžiant konkrečias migracijos ir (arba) saugumo problemas, kurios galėtų būti

9 Europos Sąjungos prieglobsčio agentūra (EUAA), Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra (FRONTEX), Europos Sąjungos bendradarbiavimo baudžiamosios teisenos srityje agentūra (Eurojustas) ir Europos Sąjungos teisėsaugos bendradarbiavimo agentūra (Europolas).

10 Dvidešimt valstybių narių pateikė pastabų dėl atitinkamų bendradarbiavimo su tomis šalimis migracijos ir saugumo srityse pavyzdžių.

11 Šioje ataskaitoje sąvoka „valstybės narės“ apima valstybes nares, taikančias Reglamentą (ES) 2018/1806 (toliau – Vizų reglamentas), t. y. visas ES valstybes nares (išskyrus Airiją) ir Šengeno asocijuotąsias šalis.

12 Nors su migracija susiję vizų režimo liberalizavimo kriterijai taikomi tik atitinkamų trečiųjų šalių vykdomai migracijos politikai, skirsnyje apie migracijos tendencijas atsižvelgiama į neteisėtą migraciją į valstybes nares, valstybių narių nepatenkintus prašymus leisti atvykti ir šalių, kurios aptariamos šioje ataskaitoje, piliečių valstybėse narėse pateiktus tarptautinės apsaugos prašymus.

13 Pasiūlymo 8d straipsnio 2 dalis.

įvertintos pagal bevizio režimo sustabdymo mechanizmą. Šiuo atžvilgiu šioje ataskaitoje toliau vertinamos šalys, kurioms taikomas bevizis režimas ir kurios įgyvendina pilietybės suteikimo investuotojams programas **Rytų Karibuose**, ir pateikiamas **Lotynų Amerikos** šalių, kurioms taikomas bevizis režimas, vertinimas.

Kaip nurodyta 2023 m. Bendrame komunikate dėl naujos ES ir Lotynų Amerikos bei Karibų šalių santykių darbotvarkės[14], **ES ir Lotynų Amerika bei Karibų šalys yra natūralios partnerės, kurias vienija unikalūs istoriniai ir kultūriniai ryšiai, glaudūs ekonominiai ir socialiniai ryšiai ir bendras įsipareigojimas siekti taikos, demokratijos, pagrindinių teisių ir daugiašališkumo**. Puoselėjant šią partnerystę daugiausia dėmesio skiriama žmonėms – judumas ir žmonių tarpusavio ryšiai yra pagrindiniai veiksniai šiems ryšiams stiprinti. Visgi Komisijai vykdant ES bevizio režimo su Lotynų Amerikos ir Karibų partnerėmis stebėseną nustatyta tam tikrų konkrečių **migracijos ir saugumo problemų**. Šios problemos visų pirma kyla dėl to, kad penkios Rytų Karibų šalys įgyvendina pilietybės suteikimo investuotojams programas, ir dėl didėjančio nepagrįstų prašymų suteikti prieglobstį, kuriuos ES pateikia kai kurių Lotynų Amerikos šalių piliečiai, skaičiaus. Dviejuose paskutiniuose šios ataskaitos skirsniuose Komisija pateikia šių problemų vertinimą ir rekomendacijas, kaip jas spręsti.

[14] JOIN(2023) 17 *final*.

I. ES KAIMYNINĖS ŠALYS

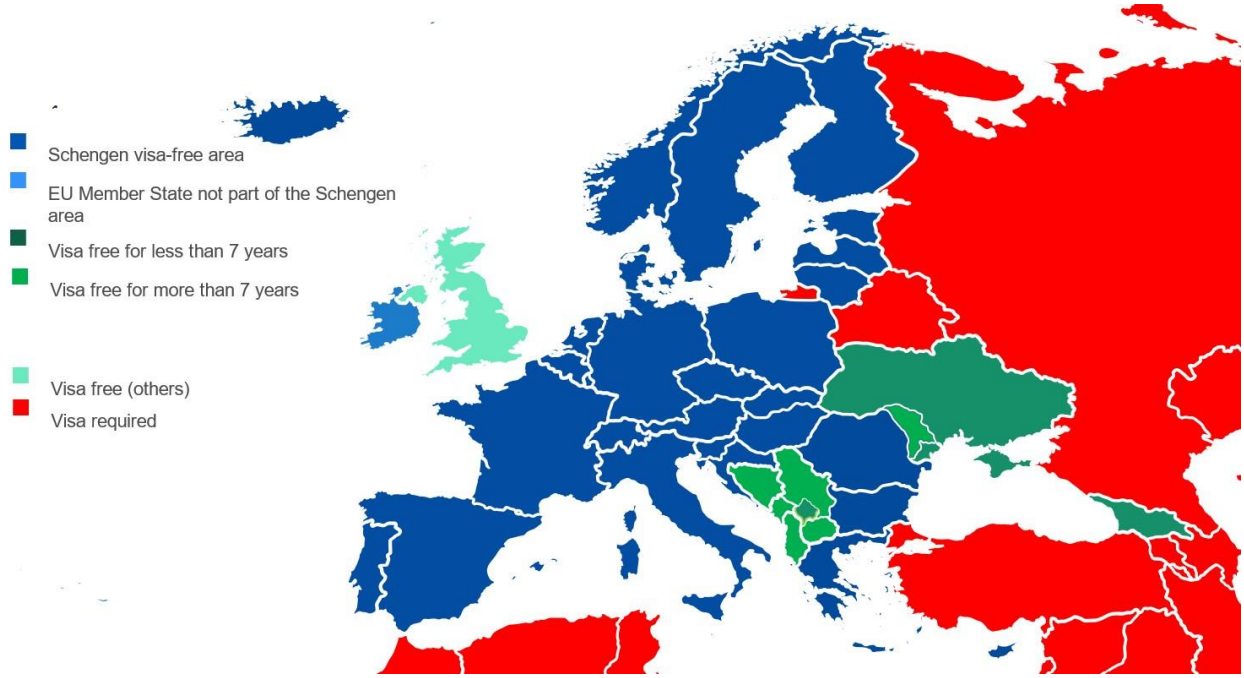

1. BEVIZIS REŽIMAS TAIKOMAS TRUMPIAU NEI 7 METUS

SAKARTVELAS

1. Vizų politikos suderinimas

Sakartvelas bevizį režimą taiko 25 šalims, įtrauktoms į ES sudarytą šalių, kurių piliečiams taikomas reikalavimas turėti vizą, sąrašą[15]: Armėnijai, Azerbaidžanui, Bahreinui, Baltarusijai, Belizui, Botsvanai, Dominikos Respublikai, Ekvadorui, Iranui, Jordanijai, Katarui, Kazachstanui, Kinijai (susitarimas dėl bevizio režimo pasirašytas 2024 m. balandžio mėn.), Kuveitui, Kirgizijai, Libanui, Omanui, Pietų Afrikai, Rusijai, Saudo Arabijai, Tadžikistanui, Tailandui, Turkijai, Turkmėnistanui ir Uzbekistanui.

Sakartvelas nepadarė pažangos vizų politikos suderinimo srityje. Priešingai, 2024 m. balandžio mėn. su Kinija pasirašius bevizio režimo susitarimą, padaugėjo skirtumų nuo ES vizų politikos. Sakartvelas teigia, kad dėl to, jog jis neturi jokios tiesioginės sausumos sienos su ES, nesuderinta vizų politika nekelia pavojaus ES neteisėtos migracijos ar saugumo požiūriu. Tačiau Komisija primena, kad vizų politikos suderinimas yra pagrindinis visų ES kaimyninių šalių ir narystės ES siekiančių šalių tikslas. Todėl Komisija tikisi, kad Sakartvelas padarys pažangą derindamas vizų politiką.

2. Dokumentų, įskaitant biometrinius duomenis, saugumas

Sakartvelas biometrinius pasus išduoda nuo 2010 m. Nebiometriniai pasai bus visiškai panaikinti iki 2025 m. sausio 1 d., kai nustos galioti paskutiniai iš dabar naudojamų nebiometrinių pasų[16]. Bendradarbiaudamas su Interpolu Sakartvelas keičiasi informacija apie pamestus ir pavogtus pasus.

---

15 Reglamento (ES) 2018/1806 I priedas.

16 2024 m. sausio 1 d. buvo 2 012 likusių galiojančių nebiometrinių pasų.

2023 m. gruodžio mėn. buvo priimtas įstatymas, kuriuo įpareigota iki 2024 m. liepos 1 d. panaikinti neelektronines tapatybės korteles, išduotas iki 2011 m. liepos 28 d., ir jas pakeisti elektroninėmis tapatybės kortelėmis.

3. Integruotas sienų valdymas, migracijos valdymas, prieglobstis

2023 m. kovo mėn. Sakartvelas priėmė 2023–2027 m. integruoto sienų valdymo strategiją, o 2023 m. rugpjūčio mėn. – 2023–2027 m. integruoto sienų valdymo strategijos veiksmų planą. Sakartvelas toliau investavo į sienų saugumo stiprinimą, be kita ko, 2023 m. įsteigdamas Kalnų greitojo reagavimo padalinį. Su viena ES valstybe nare pradėtas įgyvendinti bendradarbiavimo sienų stebėjimo srityje planas, o su kita ES valstybe nare pasirašytas techninis susitarimas dėl laivynų bendradarbiavimo, į kurį įtrauktos Sakartvelo pakrančių apsaugos pajėgos.

Sakartvelas vykdo struktūrinį bendradarbiavimą su FRONTEX. FRONTEX stebėtojai dirba penkiuose sienos perėjimo punktuose (Tbilisio ir Kutaisio oro uostuose, Sarpio sausumos sienos perėjimo punkte ir sezono metu Batumio oro ir jūrų uostuose). 2023 m. Sakartvele iš viso dislokuoti 28 FRONTEX pareigūnai. Sakartvelo policijos pareigūnai dislokuoti 12 valstybių narių oro uostuose (2023 m. – iš viso 24 pareigūnai). Pagrindinis šio bendradarbiavimo tikslas – užkirsti kelią Sakartvelo piliečių piktnaudžiavimui beviziu režimu, be kita ko, teikiant nepagrįstus prašymus suteikti prieglobstį (žr. toliau).

Sakartvelas yra FRONTEX vadovaujamo Rytų partnerystės rizikos analizės tinklo – regioninės keitimosi informacija ir žvalgybos informacija platformos – narys. 2019 m. Sakartvelo vidaus reikalų ministerijos akademijai suteiktas FRONTEX partnerystės akademijos statusas. 2023 m. Sakartvelas buvo bendrų operacijų koordinavimo punktų ore, sausumoje ir jūroje dalyvis – keitėsi geriausios praktikos pavyzdžiais ir rengė FRONTEX sienų valdymo ekspertų vizitus ir (arba) dislokavimą. Į bendradarbiavimą su FRONTEX taip pat buvo įtrauktos mokymo programos (pavyzdžiui, pritaikyti informaciniai pranešimai apie dokumentų klastojimą ir sukčiavimą apsimetant kitu asmeniu), pažintiniai vizitai, ekspertų konsultacijos ir mainai pagal 2023 m. darbuotojų mainų programą.

Buvo tęsiamas dvišalis ir (arba) daugiašalis bendradarbiavimas su valstybėmis narėmis sienų valdymo ir (arba) migracijos srityje, be kita ko, palaikant aukšto lygio ryšius ir (arba) vykdant aukšto lygio pareigūnų vizitus, valstybių narių ryšių palaikymo pareigūnus dislokuojant Sakartvele, vykdant specializuotą mokymą ir teikiant ekspertų konsultacijas, daugiausia dėmesio skiriant suklastotų dokumentų nustatymui ir kovai su organizuoto nusikalstamumo tinklais, kurių tikslas – neteisėtų migrantų gabenimas.

Sakartvelas įgyvendino Šeštosios bevizio režimo sustabdymo mechanizmo ataskaitos rekomendaciją ir prisijungė prie Europos kovos su nusikalstamumo grėsmėmis daugiadalykės platformos (EMPACT) 2024–2025 m. operatyvinio kovos su neteisėtu migrantų gabenimu veiksmų plano. 2023 m. jis dalyvavo įgyvendinant šešis operatyvinius veiksmų planus (OVP) ir 77 operatyvinius veiksmus (OV). Bendradarbiaujant pagal iniciatyvą EMPACT taip pat įgyvendintas projektas „Mažos vertės dotacija“, daugiausia dėmesio skiriant kovai su Sakartvelo organizuotomis nusikalstamomis grupėmis ES.

Kalbant apie readmisiją ir grąžinimą, kelios ES valstybės narės ir FRONTEX atkreipė dėmesį į glaudų bendradarbiavimą su Sakartvelo valdžios institucijomis. Sakartvelas reguliariai sutiko vykdyti grąžinimo operacijas ir užsakomaisiais, ir reguliariaisiais skrydžiais. Paprašius, Sakartvelas taip pat skirdavo lydinčiuosius asmenis, kurie padėdavo rengti parsigabenamųjų grąžinimo operacijas. Be to, Sakartvelo užsienio reikalų ministerija ir Vidaus reikalų ministerija išplėtė bendradarbiavimą su FRONTEX dėl grąžinamų asmenų, neturinčių kelionės dokumentų, tapatybės nustatymo, mokydamos

nuolatinį korpusą ir valstybes nares naudotis Sakartvelo readmisijos bylų valdymo sistema elektroninio prašymų nustatyti jų tapatybę teikimo procedūroms.

Sakartvelas toliau siekė spręsti nepagrįstų prašymų suteikti prieglobstį, kuriuos jo piliečiai pateikė ES valstybėse narėse, problemą. Remdamosi 2021 m. Įstatymo dėl Sakartvelo piliečiams taikytinų išvykimo iš Sakartvelo ir atvykimo į jį taisyklių pataisomis, Sakartvelo valdžios institucijos Sakartvelo sienos perėjimo punktuose toliau vykdė patikrinimus išvykstant. Nuo 2021 m. sausio 1 d. iki 2024 m. balandžio 1 d. prie sienos iš viso buvo sustabdyta 7 910 Sakartvelo piliečių, ketinusių keliauti į ES. Siekdamos toliau kovoti su neteisėta migracija, Sakartvelo valdžios institucijos vykdė asmenų ir grupių, užsiimančių neteisėtu migrantų gabenimu, įskaitant dalyvavusius teikiant melagingą informaciją pateikiant prieglobsčio prašymus ES, baudžiamąjį persekiojimą. 2023 m. nuteisti trys asmenys (2022 m. – 11).

Sakartvelas, bendradarbiaudamas su Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biuru (UNHCR), taip pat bendradarbiavo su TMO įgyvendinant projektą „Veiksmingas migracijos valdymas siekiant tvaraus Sakartvelo piliečių grąžinimo ir reintegracijos“, kuriuo siekiama remti saugų, tvarkingą ir tvarų Sakartvelo piliečių grąžinimą ir reintegraciją, taip pat su TMO / PSO sveikatos principais grindžiamos migracijos iš Sakartvelo ir nepagrįstų prašymų suteikti prieglobstį Šengeno erdvėje klausimais (pagal projektą „Georgia Cares“).

4. Su neteisėta migracija, tarptautinės apsaugos prašymais, grąžinimu ir readmisija susijusių tendencijų stebėsena

2023 m. valstybėse narėse Sakartvelo piliečių pateiktų tarptautinės apsaugos prašymų skaičius sumažėjo 8 proc., palyginti su 2022 m.; 2023 m. pateikti 24 375 prašymai (2022 m. – 26 555). Palyginti su tais ankstesniais metais, 2023 m. prieglobsčio suteikimo rodiklis[17] išliko stabilus – 7 proc.

2023 m. nustatyta dešimt atvejų, kai Sakartvelo piliečiai neteisėtai kirto ES valstybių narių sienas, 2022 m. tokių atvejų buvo 20. 2023 m. neteisėtai valstybėse narėse esančių Sakartvelo piliečių skaičius padidėjo 12 proc.; 2023 m. tokių asmenų buvo 24 595, o 2022 m. – 22 005. Atsisakymo leisti atvykti Sakartvelo piliečiams atvejų sumažėjo 8 proc. – nuo 4 015 2022 m. iki 3 680 2023 m.

2023 m. Sakartvelo piliečiams išduotų sprendimų grąžinti skaičius toliau augo – 2023 m. buvo priimta 20 240 nutarčių, o 2022 m. – 17 415, t. y. 16 proc. daugiau. Tokia pati tendencija buvo ir dėl grąžintų asmenų skaičiaus (2023 m. – 10 555, o 2022 m. – 7 725, t. y. 37 proc. daugiau). Grąžinimo rodiklis šiek tiek pagerėjo – nuo 44 proc. 2022 m. iki 52 proc. 2023 m.

[17] Šioje ataskaitoje prieglobsčio suteikimo rodiklis apskaičiuojamas kaip teigiamų pirmosios instancijos lygmeniu priimtų sprendimų (be kita ko, dėl pabėgėlio statuso, papildomos apsaugos ir nacionalinio humanitarinio statuso) dalis, palyginti su visais pirmosios instancijos lygmeniu priimtais sprendimais. Apibrėžtis pateikta https://home-affairs.ec.europa.eu/pages/glossary/recognition-rate-procedures-international-protection_en.

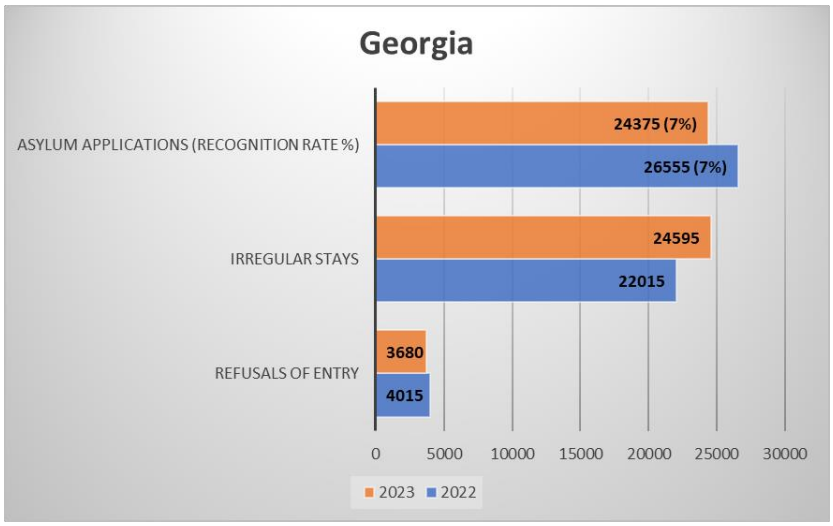

Šaltinis: Eurostatas.

5. Viešoji tvarka ir saugumas

Sakartvelas toliau bendradarbiavo su Europolu, jo ryšių palaikymo pareigūnas toliau dirba Europolo būstinėje, be to, šalis dalyvauja septyniuose Europolo analitiniuose projektuose. 2023 m. birželio mėn. – 2024 m. kovo mėn. per Saugaus keitimosi informacija tinklo programos (SIENA) kanalą su Europolo nariais ir šalimis partnerėmis pasidalyta 1 124 operatyviniais pranešimais, susijusiais su daugiau kaip 13 161 asmeniu. Bendradarbiaudamas su CEPOL Sakartvelas naudojosi galimybe dalyvauti įvairiose specializuotose mokymo programose pagal ES finansuojamą projektą „Mokymas ir operatyvinė partnerystė kovojant su organizuotu nusikalstamumu“ (TOPCOP). Sakartvelas toliau bendradarbiavo su Eurojustu, dalyvaudamas jungtinėse tyrimų grupėse.

Sakartvelas toliau įgyvendino 2021–2024 m. nacionalinę kovos su organizuotu nusikalstamumu strategiją, daugiausia dėmesio skirdamas kovai su prekyba narkotikais ir kibernetiniais nusikaltimais. Rusijai pradėjus agresijos karą prieš Ukrainą, siekiant užkirsti kelią neteisėtai prekybai ginklais bei šaudmenimis, priimta teisės aktų pakeitimų. Sakartvelas, kaip Interpolo narys, toliau aktyviai dalyvavo darbo grupėse ir projektuose. Dvi ES valstybės narės Sakartvelo teisėsaugos pareigūnams pasiūlė mokymus, kaip nustatyti suklastotus dokumentus ir seksualinio išnaudojimo internete aukas.

2023 m. vasario mėn. Sakartvelas priėmė antrąją – 2023–2030 m. – nacionalinę kovos su narkotikais strategiją (tiesiogiai grindžiamą 2021–2025 m. ES kovos su narkotikais strategija) ir atitinkamą 2023–2024 m. veiksmų planą. Remdamasis 2022 m. darbo susitarimu, taip pat įgyvendinant projektą EU4MD II, Sakartvelas toliau bendradarbiavo su Europos Sąjungos narkotikų agentūra (EUDA).

Sakartvelas toliau įgyvendino 2022–2026 m. nacionalinę kovos su terorizmu strategiją ir atitinkamą jos veiksmų planą. 2023 m. dvylika Sakartvelo piliečių ir trys trečiųjų šalių piliečiai buvo suimti pateikus kaltinimus priklausymu teroristinei organizacijai arba jos rėmimu. 2023 m. Sakartvelas prisijungė prie JT kovos su teroristų kelionėmis programos „goTravel“. Sakartvelas taip pat toliau taikė nacionalinę Pinigų plovimo, terorizmo finansavimo ir masinio naikinimo ginklų platinimo prevencijos, nustatymo ir stabdymo strategiją (2023–2026 m.) ir jos veiksmų planą. 2023 m. Sakartvelas pradėjo plačiau bendradarbiauti su Europolu kovos su terorizmu srityje, prisijungdamas prie agentūros kovos su terorizmu jungtinės ryšių palaikymo grupės ir dalyvaudamas daugelyje kovos su terorizmu analizės projektų.

Šeštojoje bevizio režimo sustabdymo mechanizmo ataskaitoje Sakartvelui rekomenduota priimti naują kovos su korupcija strategiją ir veiksmų planą, kuriuo būtų užtikrinami tinkami jiems įgyvendinti

reikiami ištekliai ir ypatingas dėmesys būtų skiriamas aukšto lygio korupcijos bylų tyrimui, baudžiamajam persekiojimui ir sprendimų priėmimui. Sakartvelas dar neparengė naujos nacionalinės kovos su korupcija strategijos ar veiksmų plano.

Šeštojoje bevizio režimo sustabdymo mechanizmo ataskaitoje nustatyta, kad Sakartvelas turėtų įsteigti turto susigrąžinimo tarnybą bei turto valdymo tarnybą ir dėti daugiau pastangų susigrąžinti turtą. Nors Sakartvelas bendradarbiauja su ES turto susigrąžinimo tarnybomis, rekomendacija įsteigti turto susigrąžinimo tarnybą vis dar neįgyvendinta. Be to, nėra specialaus subjekto, kuriam būtų konkrečiai pavesta valdyti susigrąžintą turtą. Areštuotą turtą valdo Nacionalinė valstybės turto valdymo agentūra.

Šeštojoje bevizio režimo sustabdymo mechanizmo ataskaitoje Sakartvelui rekomenduota užtikrinti, kad teisės aktuose dėl Kovos su korupcija biuro, Specialiųjų tyrimų tarnybos ir Asmens duomenų apsaugos tarnybos būtų atsižvelgta į Venecijos komisijos rekomendacijas. 2024 m. gegužės mėn. priimtomis Įstatymo dėl kovos su korupcija biuro pataisomis į pagrindines Venecijos komisijos rekomendacijas, visų pirma susijusias su Kovos su korupcija biuro faktiniu nepriklausomumu, politiniu neutralumu ir funkcijomis neatsižvelgta.

Sakartvelas dalyvauja Kovos su korupcija valstybių grupės (GRECO) veikloje. Atsižvelgdamas į GRECO rekomendacijas, 2023 m. Sakartvelas priėmė Prokuratūros įstatymo pataisas, kuriomis prievolė deklaruoti turtą nustatyta visiems prokurorams. 2024 m. liepos mėn. GRECO parengtoje Sakartvelo vertinimo ataskaitoje pateikiamos rekomendacijos dėl strateginės programos, sąžiningumo patikrų ir skaidrumo.

6. Išorės santykiai ir pagrindinės teisės

Ataskaitiniu laikotarpiu Sakartvelas priėmė teisės aktus, kuriuos taikant pažeidžiamos pagrindinės teisės. 2024 m. gegužės mėn. priėmus įstatymą dėl užsienio įtakos skaidrumo ir 2024 m. rugsėjo mėn. priėmus teisės aktų rinkinį dėl šeimos vertybių ir nepilnamečių apsaugos, pakenkta bendrai pagrindinių teisių užtikrinimo sistemai. Abiem iniciatyvomis pažeidžiamos žmogaus teisės ir pagrindinės laisvės, visų pirma teisė į asociacijų bei saviraiškos laisvę ir privatumą. Įstatymas dėl užsienio įtakos skaidrumo buvo priimtas 2024 m. gegužės mėn., nepaisant Venecijos komisijos nuomonės[18] ir pakartotinių ES raginimų, kuriais rekomenduota šį įstatymą panaikinti. Įstatymu pažeidžiama asociacijų ir saviraiškos laisvė, teisė į privatumą, teisė dalyvauti viešuosiuose reikaluose, taip pat diskriminacijos draudimas. Dėl apsunkinančių ataskaitų teikimo reikalavimų ir Teisingumo ministerijai suteiktų plačių įgaliojimų kontroliuoti pilietinę visuomenę bei žiniasklaidos organizacijas didėja selektyvumo ir teisės aktų taikymo savo nuožiūra rizika.

2024 m. birželio 27 d. išvadose Europos Vadovų Taryba pabrėžė, kad priimtas įstatymas dėl užsienio įtakos skaidrumo blogina padėtį, susijusią su bent trimis iš devynių veiksmų, nustatytų Komisijos rekomendacijoje dėl šalies kandidatės statuso (dėl dezinformacijos, poliarizacijos, pagrindinių teisių ir pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimo). Europos Vadovų Taryba padarė išvadą, kad Sakartvelo vyriausybės veiksmai kelia pavojų Sakartvelo galimybėms siekiant narystės ES, o tai *de facto* reiškia stojimo proceso sustabdymą.

2024 m. rugsėjo 17 d. Parlamentas priėmė teisės aktų rinkinį, kurį sudaro Įstatymas dėl šeimos vertybių ir nepilnamečių apsaugos ir aštuoniolika galiojančių teisės aktų pataisų, priimtų be išankstinių viešų konsultacijų ir neatlikus išsamios atitikties Europos bei tarptautiniams standartams analizės.

[18] CDL-PI(2023) (coe.int): 2024 m. gegužės 21 d. Venecijos komisijos paskelbta skubi nuomonė dėl Įstatymo dėl užsienio įtakos skaidrumo.

Spalio 3 d. pasirašytu teisės aktų rinkiniu dėl šeimos vertybių ir nepilnamečių apsaugos pažeidžiamos pagrindinės Sakartvelo žmonių teisės ir didinamas stigmatizavimas bei diskriminacija. Dėl teisėkūros veiklos ir nuolatinių homofobiją kurstančių pranešimų LGBTIQ asmenys Sakartvele gyvena vis priešiškesnėje aplinkoje ir yra vis labiau stigmatizuojami.

Po ribotų konsultacijų proceso buvo priimtas 2024–2026 m. žmogaus teisių strategijos įgyvendinimo veiksmų planas, į kurį nuostatos dėl LGBTIQ asmenų ir privatumo apsaugos neįtrauktos. Veiksmų plane iš dalies atsižvelgiama į religijos ar tikėjimo laisvę. Veiksmų planas dar nepradėtas įgyvendinti, o įgyvendinimo stebėsena nėra aiškiai apibrėžta. Dar turi būti pašalinti dideli strateginės sistemos trūkumai, susiję su mažumų teisių apsauga, įskaitant atstovavimą mažumoms.

2024 m. spalio 17 d. Europos Vadovų Tarybos išvadose dar kartą patvirtinta, kad Sakartvelo stojimo procesas sustabdytas, o Sakartvelo valdžios institucijos paragintos priimti demokratines, visapusiškas ir tvarias reformas, atitinkančias pagrindinius Europos integracijos principus.

Komisija atidžiai stebės, kaip įgyvendinamas Įstatymas dėl užsienio įtakos skaidrumo ir teisės aktų rinkinys dėl šeimos vertybių ir nepilnamečių apsaugos, atsižvelgdama į tai, kad pagrindinių teisių laikymasis, įskaitant veiksmingą įgyvendinimą ir kovos su diskriminacija politiką, yra konkretūs reikalavimai, kuriais remiantis buvo liberalizuotas Sakartvelui taikomas vizų režimas.

Atsižvelgiant į Penktojoje bevizio režimo sustabdymo mechanizmo ataskaitoje pateiktą rekomendaciją dėl duomenų apsaugos, 2023 m. birželio mėn. buvo priimtas naujas Asmens duomenų apsaugos įstatymas; 2024 m. gegužės mėn. buvo priimtos jo pataisos. Pagrindinės Venecijos komisijos rekomendacijos dėl Asmens duomenų apsaugos tarnybos institucinio nepriklausomumo, nešališkumo ir įgaliojimų tebėra neįvykdytos.

7. Rekomendacijos

Atsižvelgiant į naujausius įvykius Sakartvele, svarstoma galimybė tam tikroms kategorijoms priklausančių asmenų atžvilgiu aktyvuoti bevizio režimo sustabdymo mechanizmą. Siekdamas įgyvendinti visus vizų režimo liberalizavimo kriterijus ir išvengti galimo bevizio režimo sustabdymo mechanizmo aktyvavimo, Sakartvelas turi skubiai imtis tolesnių veiksmų Komisijos rekomendacijoms įgyvendinti. Konkrečiau, būtina atlikti tokius darbus:

a) užtikrinti ir apsaugoti visų Sakartvelo piliečių pagrindines teises, įskaitant asociacijos, susirinkimų ir saviraiškos laisvę, teisę į privatumą, teisę dalyvauti viešuosiuose reikaluose, taip pat diskriminacijos draudimą;

b) vengti bet kokių teisės aktų ir panaikinti tuos iš jų, kuriais gali būti apribotos pagrindinės teisės ir laisvės, kurie gali prieštarauti nediskriminavimo principui ir atitinkamiems Europos bei tarptautiniams standartams. Visų pirma panaikinti Įstatymą dėl užsienio įtakos skaidrumo ir teisės aktų rinkinį dėl šeimos vertybių ir nepilnamečių apsaugos ir iš dalies pakeisti nacionalinę žmogaus teisių strategiją bei veiksmų planą, kad būtų visapusiškai gerbiamos LGBTIQ asmenų teisės;

c) suderinti Sakartvelo vizų politiką su ES sudarytu trečiųjų šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašu, visų pirma kalbant apie šalis, dėl kurių Europos Sąjungai kyla neteisėtos migracijos arba saugumo rizika;

d) imtis veiksmų, siekiant spręsti nepagrįstų prašymų suteikti prieglobstį ir neteisėto buvimo valstybėse narėse problemą, pavyzdžiui, rengti informavimo apie bevizį režimą kampanijas,

atsižvelgiant į atitinkamus migrantų profilius, ir vykdyti griežtesnius patikrinimus kertant sieną;

e) įsteigti turto susigrąžinimo tarnybą ir turto valdymo tarnybą ir toliau dėti pastangas, susijusias su turto atsekimu, įšaldymu, valdymu, konfiskavimu ir perleidimu;

f) priimti naują kovos su korupcija strategiją ir veiksmų planą, užtikrinant tinkamus jiems įgyvendinti reikiamus išteklius, ir ypatingą dėmesį skirti aukšto lygio korupcijos bylų tyrimui, baudžiamajam persekiojimui ir sprendimų priėmimui;

g) priimti Įstatymo dėl kovos su korupcija biuro pataisas, kad būtų atsižvelgta į pagrindines Venecijos komisijos rekomendacijas, visų pirma susijusias su Kovos su korupcija biuro faktiniu nepriklausomumu, politiniu neutralumu ir funkcijomis;

h) suderinti Asmens duomenų apsaugos įstatymą su ES *acquis*.

UKRAINA

1. Vizų politikos suderinimas

Ukraina taiko bevizį režimą 15 šalių, įtrauktų į ES sudarytą šalių, kurių piliečiams taikomas reikalavimas turėti vizą, sąrašą: Armėnijai, Azerbaidžanui, Bahreinui, Baltarusijai, Ekvadorui, Katarui, Kazachstanui, Kuveitui, Kirgizijai, Mongolijai, Omanui, Saudo Arabijai, Tadžikistanui, Turkijai ir Uzbekistanui.

2023 m. nepadaryta jokios pažangos siekiant labiau suderinti teisės aktus su ES sudarytu šalių, kurių piliečiams taikomas reikalavimas turėti vizą, sąrašu.

2. Dokumentų, įskaitant biometrinius duomenis, saugumas

Ukraina biometrinius pasus išduoda nuo 2015 m. Paskutiniai nebiometriniai pasai buvo išduoti 2016 m., jų bus visiškai atsisakyta 2026 m., kai baigsis jų galiojimas. 2022 m. gegužės mėn. buvo sukurta ir pradėta naudoti pasikartojančių duomenų paieškos programinė įranga, siekiant nustatyti pasikartojančius duomenis Ukrainos valstybinės migracijos tarnybos administruojamoje Nacionalinėje Ukrainos piliečių, užsieniečių ir asmenų be pilietybės biometrinio tikrinimo ir tapatybės nustatymo sistemoje (NSBVI). Atlikus pasikartojančių duomenų paiešką, 4 581 atveju buvo nustatyta, kad duomenų pasikartojimo patikimumas yra labai aukštas arba vidutinis. Ši veikla buvo labai svarbi siekiant nustatyti sukčiavimo atvejus ir tinkamai valdyti informaciją.

Kiekvienas Ukrainos pilietis gauna unikalų nacionalinį numerį, kuris niekada nesikeičia (net jei atitinkamas asmuo pasikeičia vardą ir pavardę) ir yra nurodomas kiekviename tapatybės nustatymo dokumente, įskaitant pasus.

Nepaisant tebesitęsiančio agresijos karo prieš Ukrainą, 2023 m. asmens tapatybės dokumentai ir toliau buvo išduodami, išskyrus laikinai Rusijos okupuotose Ukrainos teritorijose, įskaitant Krymą. 2023 m. Ukraina atnaujino negaliojančių Ukrainos pasų registro veiklą, kuri buvo laikinai nutrūkusi 2022 m.; duomenų bazė atnaujinama kasdien. Ukrainos ir Interpolo keitimasis informacija apie pavogtus ir pamestus dokumentus niekada nebuvo nutrūkęs.

3. Integruotas sienų valdymas, migracijos valdymas, prieglobstis

Nuo Rusijos plataus masto karinės invazijos pradžios Rusija okupavo didelius Ukrainos tarptautinių sienų ruožus. Tebebuvo uždaryti iš viso 110 sienos su Rusija, Baltarusija ir Padniestrės atkarpoje esančių sienos su Moldova perėjimo punktų . Dar 49 punktų, esančių Rusijos laikinai okupuotose teritorijose, Ukraina nebekontroliuoja. Tačiau Ukrainos vyriausybės kontroliuojamuose sektoriuose sienų valdymas nebuvo nutrūkęs.

2023 m. liepos mėn. buvo iš dalies pakeista 2023–2025 m. integruoto sienų valdymo strategija. Strategijos įgyvendinimo veiksmų planas priimtas 2023 m. gruodžio mėn. 2023 m. birželio mėn. oficialiai priimta nacionalinė įgyvendinimo kokybės vertinimo metodika, parengta padedant ES ekspertams. Vėliau buvo įsteigta jungtinė sienų valdymo kokybės kontrolės darbo grupė, kurioje stebėtojų teisėmis dalyvauja FRONTEX ir ES patariamosios misijos (EUAM) Ukrainoje atstovai.

2023 m. buvo dedama daug pastangų, siekiant modernizuoti visų Ukrainos kontroliuojamų sienos perėjimo punktų techninę įrangą. Ukrainos sienos apsaugos tarnybos iš kai kurių ES valstybių narių gavo daug įrangos ir specializuotus mokymus. 2023 m. sėkmingai panaudota 12 mln. EUR FRONTEX dotacija Ukrainos valstybės sienos apsaugos tarnybai remti. Įsigyta įranga buvo svarus techninis indėlis, dėl kurio buvo galima palaikyti pagrindines Ukrainos institucinių partnerių integruoto sienų

valdymo (ISV) funkcijas. Dėl dotacijos buvo galima padidinti pajėgumus, visų pirma prie šalies vakarinių sienų, ir pasirengti atnaujinti bendrą operatyvinę veiklą.

Toliau bendrai patruliuota su kai kurių ES valstybių narių pasienio tarnybomis.

2023 m. birželio mėn. Ukraina priėmė du naujus migracijos įstatymus, kuriais, be kita ko, atnaujintos leidimų gyventi išdavimo bei panaikinimo procedūros ir baudos už neteisėtą buvimą šalyje.

Kadangi galimybės patekti į Ukrainą oro ir jūrų keliais yra ribotos, o visoje teritorijoje, įskaitant sienas, paskelbta karinė padėtis, sumažėjo tiek teisėtos, tiek neteisėtos migracijos į Ukrainą, iš jos ir per ją mastas. 2023 m. prie sienų su Ukraina buvo sulaikyti iš viso 5 467 neteisėti migrantai (2022 m. – 12 094), o Ukrainos teritorijoje aptikti 3 389 neteisėti migrantai (2022 m. – 5 062), iš kurių 45 proc. buvo Rusijos, Azerbaidžano ir Moldovos piliečiai.

Ukraina tęsė kovą su prekyba žmonėmis ir toliau įgyvendino bendrą kovos su prekyba žmonėmis planą, siekdama mažinti prekybos žmonėmis riziką ir remti nuo karo Ukrainoje bėgančius asmenis, kurie gali tapti prekybos žmonėmis aukomis. Ukraina aktyviai dalyvauja reguliariuose ES nacionalinių koordinatorių ir pranešėjų tinklo posėdžiuose ir vykdant teisėsaugos bei teisminį bendradarbiavimą su valstybėmis narėmis bei ES agentūromis. 2024 m. ji dalyvavo 19 operatyvinių veiksmų, įgyvendinamų vykdant EMPACT veiklą, ir keliose jungtinėse tyrimų grupėse, kurios kovoja su organizuotomis nusikalstamomis grupėmis, užsiimančiomis prekyba žmonėmis. Dėl ekonominių sunkumų ir Rusijos karinės agresijos Ukrainos piliečiams tebekyla su prekyba žmonėmis susijęs pavojus. Todėl turi būti toliau taikomi Bendrame kovos su prekyba žmonėmis plane nustatyti veiksmai.

Ukrainos ir FRONTEX bendradarbiavimas grindžiamas 2007 m. pasirašytu darbo susitarimu. 2023 m. FRONTEX pagal savo įgaliojimus toliau teikė atitinkamas konsultacijas, padėdama Ukrainos valdžios institucijoms reaguoti į neatidėliotinus pajėgumų stiprinimo poreikius ir vykdyti naujos daugiametės integruoto sienų valdymo programos svarstymo procesą.

2023 m. nebuvo surengta ES ir Ukrainos jungtinio readmisijos komiteto posėdžių. Tačiau 2023 m. buvo toliau plėtojamas bendradarbiavimas su ES valstybėmis narėmis readmisijos srityje – su Rumunija ir Latvija pasirašyti įgyvendinimo protokolai.

Ukraina toliau bendradarbiavo su TMO, ICMPD ir UNHCR.

Ukrainoje toliau nagrinėti prieglobsčio prašymai. Tačiau nuo 2022 m. vasario 24 d. Rusijos plataus masto invazijos prašymų skaičius labai sumažėjo; 2021 m. pateikti 1 198 prašymai, 2022 m. – tik 205 prašymai, o 2023 m. – 109 prašymai. 2021 m. teigiamų sprendimų buvo 157, 2022 m. – 46, o 2023 m. – 53. 2023 m. pabaigoje Ukrainoje gyveno 2 520 pripažintų pabėgėlių arba asmenų, kuriems suteikta papildoma apsauga.

4. Su migracija, laikina apsauga, tarptautinės apsaugos prašymais ir readmisija susijusių tendencijų stebėsena

2022 m. pradėjus taikyti Laikinosios apsaugos direktyvą[19], 2024 m. lapkričio 5 d. duomenimis, įkeltais į Laikinosios apsaugos platformą ir perduotais per ES migracinės parengties ir migracijos krizių valdymo mechanizmo tinklą, **numatomas aktyvių laikinosios apsaugos prašymų registracijos atvejų skaičius** 27 valstybėse narėse, Norvegijoje, Islandijoje ir Šveicarijoje buvo **4 569 496**, iš kurių **4 424 322** – **ES valstybėse narėse**. Platformoje buvo 436 095 neaktyvios registracijos atvejų.

[19] 2022 m. kovo 4 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2022/382, kuriuo pagal Direktyvos 2001/55/EB 5 straipsnį nustatoma, kad iš Ukrainos yra perkeltųjų asmenų masinis srautas, ir pradedama taikyti laikinoji apsauga, ST/6846/2022/INIT, OL L 71, 2022 3 4, p. 1–6.

Vokietija, Lenkija ir Čekija tebėra valstybės narės, kuriose yra daugiausia asmenų, kuriems suteikta laikinoji apsauga (1,13 mln. Vokietijoje, beveik 1 mln. Lenkijoje ir beveik 400 000 Čekijoje).[20] 2023 m. ES buvo priimta 1 056 020 sprendimų suteikti laikinąją apsaugą arba ketvirtadalis 2022 m. priimtų sprendimų skaičiaus.[21]

2023 m. Ukrainos tarptautinės apsaugos prašytojų skaičius valstybėse narėse buvo 16 145 – 46 proc. mažesnis nei 2022 m. (29 790). 2023 m. prieglobsčio suteikimo rodiklis išliko stabilus (88 proc.).

2023 m. neteisėtai ES sieną kirtusių Ukrainos piliečių skaičius sumažėjo 11 proc. (4 579 asmenys 2023 m., palyginti su 5 148 asmenimis 2022 m.). 2023 m. nustatyta, kad ES neteisėtai buvo 40 815 Ukrainos piliečių, t. y. 6 proc. mažiau (2022 m. – 43 360). Atsisakymų leisti Ukrainos piliečiams atvykti skaičius sumažėjo 37 proc. – nuo 28 795 2022 m. iki 18 235 2023 m.

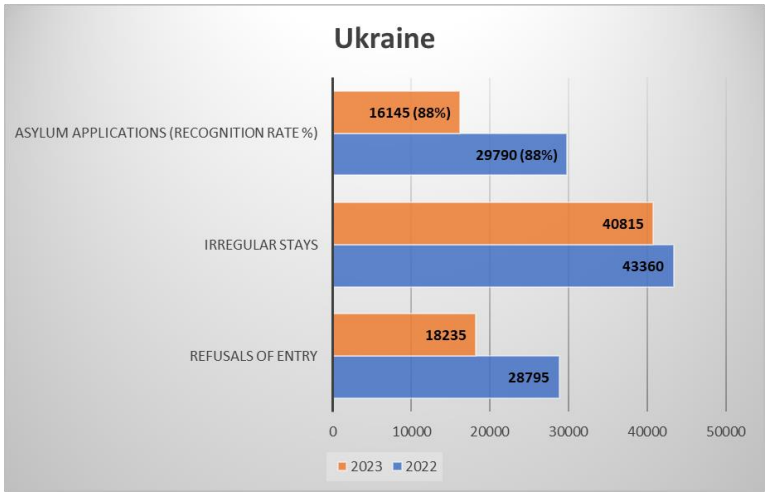

Šaltinis: Eurostatas.

5. Viešoji tvarka ir saugumas

2023 m. gegužės mėn. Ukraina priėmė visa apimantį strateginį viso teisėsaugos sektoriaus reformos 2023–2027 m. planą, kuriame nustatyti plataus užmojo tikslai. 2023 m. rugsėjo ir spalio mėn. Ukraina priėmė peržiūrėtus teisės aktus dėl kovos su pinigų plovimu. 2023 m. gruodžio mėn. Ukraina priėmė naujus teisės aktus dėl kovos su prekių kontrabanda ir akcizų ir (arba) muitų vengimu; šioje srityje, Ukrainos valdžios institucijų nuomone, ypač rimta problema yra tabako kontrabanda. 2024 m. rugpjūčio mėn. Ukraina priėmė veiksmų planą, pagal kurį bus įgyvendinta visa apimanti strategija dėl teisėsaugos sektoriaus reformos.

Toliau bendradarbiauta su ES kovos su organizuotu nusikalstamumu srityje, be kita ko, 2023 m. dalyvaujant penkių jungtinių tyrimų grupių (JTG) su ES valstybėmis narėmis veikloje; 2024 m. pradžioje buvo sudarytos dar aštuonios JTG su ES valstybėmis narėmis. Taip pat intensyviai bendradarbiauta pagal EMPACT (122 operatyviniai veiksmai). Toliau bendradarbiauta su ES per Europolą: naudojantis SIENA apsikeista daugiau kaip 28 000 pranešimų ir imtasi įvairių operatyvinių veiksmų kovojant su įvairia nusikalstama veikla, pavyzdžiui, kibernetiniais nusikaltimais (įskaitant su kibernetinėmis valiutomis susijusį sukčiavimą), narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakų (prekursorių) kontrabanda, neteisėtu migrantų gabenimu, prekyba žmonėmis, neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais.

[20] Statistika | Eurostat (europa.eu).
[21] Statistika | Eurostat (europa.eu).

Dėtos pastangos gerinti ginklų registravimą ir jų apyvartos kontrolę; 2023 m. birželio mėn. pradėjo veikti Bendrasis ginklų registras.

2024 m. liepos 5 d. Ministrų kabinetas patvirtino Vidaus reikalų ministerijos parengtą reglamento, kuriuo įsteigiamas Kovos su neteisėta šaunamųjų ginklų, jų komponentų ir šaudmenų apyvarta koordinavimo centras, kuris veiks kaip laikinas konsultacinis ir patariamasis Ministrų kabineto organas, projektą. Pagrindiniai Centro tikslai – koordinuoti įvairių valstybės agentūrų, dalyvaujančių šaunamųjų ginklų apyvartoje, pastangas, sudaryti palankesnes sąlygas keistis informacija ir parengti geriausia tarptautine patirtimi grindžiamas taisykles. Ši iniciatyva dera su Europos Komisijos rekomendacijomis, nurodytomis 2023 m. plėtros dokumentų rinkinyje.

Šioje srityje taip pat vyksta operatyvinis ES ir Ukrainos bendradarbiavimas, be kita ko, bendradarbiaujama Europos šaunamųjų ginklų ekspertų grupės (EFE) darbo grupėje, kurią sudaro Ukraina, penkios ES valstybės narės ir Europolas. ES rengė mokymus ir teikė ekspertų konsultacijas, šią veiklą koordinavo EUAM. Neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais ir kitais šaulių ir lengvaisiais ginklais (ŠLG) klausimą nuo 2019 m. sprendžia EUAM, be kita ko, vykdydama ESBO įgyvendinamą projektą („Ukrainos pastangų kovoti su neteisėta prekyba ginklais, šaudmenimis ir sprogmenimis rėmimas“). Šis projektas grindžiamas 2018 m. ES ŠLG strategija ir juo stiprinami Ukrainos valstybės sienos apsaugos tarnybos, Ukrainos vidaus reikalų ministerijos ir Ukrainos valstybinės mokesčių tarnybos / Valstybinės muitinės tarnybos pajėgumai kovoti su neteisėta prekyba ginklais, šaudmenimis ir sprogmenimis Ukrainoje. Neteisėta prekyba ginklais nuo 2023 m., kai Ukrainai suteiktas šalies kandidatės statusas, taip pat aptariama plėtojant ES ir Ukrainos vidaus saugumo dialogą.

Laikydamasi 2018 m. ES kovos su neteisėtais šaunamaisiais ginklais, šaulių ir lengvaisiais ginklais bei jų šaudmenimis strategijos, ES nuolat bendradarbiauja su Ukraina, kad užkirstų kelią šaunamųjų ginklų ir ŠLG, jų šaudmenų ir sprogmenų nukreipimui. ES vykdant veiklą, kuria siekiama mažinti neteisėtos prekybos ŠLG bei jų šaudmenimis riziką, daugiausia dėmesio skiriama šioms sritims: a) paramai, teikiamai pagal tebevykdomus BUSP Tarybos sprendimus, kuriuos įgyvendina ESBO, JTVP SEESAC ir bendrovė „Conflict Armament Research“; b) ES veiksmų, kuriais siekiama kovoti su šaunamųjų ginklų ir kitų ŠLG nukreipimu Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą aplinkybėmis, sąrašo įgyvendinimui; c) pagal Europos taikos priemonę teikiamos karinės pagalbos galutinio naudojimo stebėsenai. ES taip pat bendradarbiauja su Ukraina ir tarptautiniais partneriais plėtodama ES ir Ukrainos dialogą vidaus saugumo klausimais, rengdama „Quad+“ ir ES susitikimus su Ukraina, veikdama G7 už ginklų neplatinimo klausimus atsakingų direktorių grupėje ir palaikydama reguliarius dialogus su trečiosiomis šalimis įprastinės ginkluotės kontrolės klausimais.

Kalbant apie kovą su narkotikų kontrabanda, 2023–2030 m. valstybės kovos su narkotikų kontrabanda strategija vis dar nepriimta. Ukraina tęsė tarptautinį šios srities bendradarbiavimą su EUDA, remdamasi 2022 m. darbo susitarimu, taip pat įgyvendinant projektą EU4MD II, su Europolu ir veikdama EUBAM ir platformoje EMPACT.

Kovodama su kibernetiniais nusikaltimais (ypač lėšų vagystėmis apgaulės būdu ir (arba) įsilaužimu), Ukraina intensyviai bendradarbiavo ne tik su ES valstybėmis narėmis, Europolu ir Eurojustu, bet ir su JAV agentūromis bei trečiosiomis šalimis (pavyzdžiui, Sakartvelu).

Dėl Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą teisingumo sistema susidūrė su precedento neturinčiu bylų, susijusių su karo nusikaltimais ir nusikaltimais žmoniškumui, skaičiumi. Viena iš pasekmių – 2023 m. balandžio mėn. įsteigtas Paramos aukoms ir liudytojams koordinavimo centras. Kita Rusijos karinės agresijos pasekmė – padidėjęs sabotažo ir terorizmo veiksmų skaičius (2023 m. – 187), konkrečiai

nukreiptų prieš Ukrainos ypatingos svarbos infrastruktūros objektus, kurie dar labiau sekino teisėsaugos ir saugumo agentūrų, taip pat visos teismų sistemos išteklius.

Kovos su korupcija srityje Ukraina toliau taikė 2021–2025 m. kovos su korupcija strategiją ir 2023–2025 m. valstybinę kovos su korupcija programą. 2023 m. rugpjūčio mėn. buvo priimta 2023–2025 m. turto susigrąžinimo strategija, o 2024 m. rugpjūčio mėn. vyriausybė priėmė jos įgyvendinimo veiksmų planą.

2023 m. gruodžio mėn. priimtas naujas įstatymas dėl Ukrainos nacionalinio kovos su korupcija biuro (NABU) institucinių gebėjimų stiprinimo, pagal kurį NABU darbuotojų skaičius padidintas nuo 700 iki 1000. Kita vertus, nepaisant ankstesnėse ataskaitose pagal bevizio režimo sustabdymo mechanizmą pateiktos rekomendacijos, vis dar nepadaryta jokios pažangos dėl NABU galimybės savarankiškai slapta klausytis pokalbių. 2023 m. liepos mėn. NABU pasirašė bendradarbiavimo susitarimą su Europos prokuratūra.

2024 m. sausio 1 d. priimtas Įstatymas dėl Specializuotos kovos su korupcija prokuratūros (SAPO) nepriklausomumo stiprinimo; juo SAPO suteikiamas nuo Generalinės prokuratūros nepriklausomo juridinio asmens statusas ir apibrėžiamos konkursinės atrankos užimti administracines pareigas SAPO ir prokurorų, įskaitant SAPO vadovo, pareigas procedūros.

2023 m. kovo mėn. Ukraina iš dalies pakeitė prokurorų atrankos ir rengimo teisės aktus, patobulindama įdarbinimo ir drausminių procedūrų mechanizmą.

Kitos 2023 m. priimtos teisėkūros priemonės, susijusios su kova su korupcija, buvo kai kurios teisės aktų dėl politinių partijų ir rinkimų kampanijų finansavimo reguliavimo pataisos ir vėl nustatyti įpareigojimai teikti ataskaitas apie politinių partijų finansavimą, taip pat teisiniai pakeitimai, susiję su valstybės pareigūnams vėl nustatyta pareiga deklaruoti turtą.

2023 m. NABU pradėjo 257 tyrimus (palyginti su 187 tyrimais 2022 m.). Remiantis NABU tyrimo rezultatais ir laikantis SAPO procedūrinių gairių, 2023 m. Aukščiausiajam kovos su korupcija teismui buvo pateikta 100 kaltinimų (palyginti su 54 kaltinimais 2022 m.); teismas priėmė 44 galutinius apkaltinamuosius nuosprendžius (be kita ko, dėl keturių teisėjų, vieno parlamento nario, dviejų ministrų pavaduotojų ir vieno aukščiausios kategorijos (A) valstybės tarnautojo).

2024 m. birželio mėn. įsigaliojo įstatymas, kuriuo peržiūrimas Ukrainos ekonominio saugumo biuro teisinis pagrindas ir plėtojamas atviras, skaidrus ir konkurencingas vadovų ir darbuotojų atrankos, darbuotojų tikrinimo ir nepriklausomo veiklos rezultatų audito procesas, taip prisidedant prie atskaitomybės, sąžiningumo ir profesionalumo didinimo kovojant su ekonominiais nusikaltimais.

6. Išorės santykiai ir pagrindinės teisės

Apskritai pagarba pagrindinėms teisėms yra užtikrinama ir Ukraina parodė savo įsipareigojimą jas apsaugoti ir toliau derinti su ES standartais, nepaisydama dėl vykstančio karo ir karo padėties kylančių apribojimų. Dėl karo padėties taikomi tam tikri teisių ir laisvių suvaržymai, tačiau jie iš esmės išlieka proporcingi saugumo padėčiai ir paprastai taikomi atsargiai.

Ukraina padarė didelę pažangą siekdama ratifikuoti Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statutą – priėmė Romos statuto ratifikavimo įstatymą ir ėmėsi veiksmų, siekdama suderinti vidaus teisės aktus su tarptautiniais įsipareigojimais.

Ukraina toliau įgyvendina 2023–2025 m. Europos Tarybos projektą „Kova su neapykantos kalba Ukrainoje“. Projekto tikslas – stiprinti nacionalines teisines kovos su diskriminacija ir neapykanta priemones, be kita ko, gerinant kompensacijų aukoms būdus.

Ratifikavusi Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo (Stambulo konvenciją), 2024 m. gegužės mėn. Ukraina priėmė Administracinių nusikaltimų kodekso pakeitimus, kad teisės aktai dėl smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo derėtų su Konvencija.

Dėl Rusijos plataus masto invazijos ir tyčinių išpuolių prieš civilius gyventojus ir civilinę infrastruktūrą toliau daugėja neįgalių karių ir civilių gyventojų. 2023 m. birželio mėn. Ukraina priėmė naują įstatymą dėl neįgaliųjų, kuriems reikia specializuotų fondų pagalbos, registravimo. Priėmus naująjį įstatymą dėtos pastangos biudžete numatyti lėšų pagalbai neįgaliesiems finansuoti.

2023 m. gruodžio 8 d. Ukraina iš dalies pakeitė teisės aktus dėl tautinių mažumų ir iš esmės pakeitė įstatymus dėl tautinių mažumų (bendruomenių), žiniasklaidos, valstybinės kalbos, leidybos ir švietimo, o vėliau priėmė – kelis įgyvendinimo įstatymus, veiksmų planus ir metodikas.

Dėl Rusijos agresijos karo Ukrainoje yra 3,7 mln. šalies viduje perkeltų asmenų. 2023 m. balandžio mėn. Ukraina priėmė valstybės politikos strategiją dėl perkėlimo šalies viduje ir prie jos pridedamą 2023–2025 m. veiksmų planą. Vienas iš pagrindinių tikslų, be aprūpinimo būstu ir užimtumo, yra užtikrinti nuolatinį perkeltųjų šeimų vaikų švietimą.

7. Rekomendacijos

Apskritai Ukraina toliau atitinka vizų režimo liberalizavimo reikalavimus ir imasi veiksmų, kad įgyvendintų Komisijos anksčiau pateiktas rekomendacijas. Tačiau dabartinėmis aplinkybėmis, kai įmanoma, reikia dėti daugiau pastangų. Konkrečiau, dar būtina atlikti tokius darbus:

a) derinti Ukrainos vizų politiką su ES sudarytu trečiųjų šalių, kurių piliečiams taikomas vizos reikalavimas, sąrašu, visų pirma kalbant apie šalis, dėl kurių Europos Sąjungai kyla neteisėtos migracijos arba saugumo rizika;

b) nepaisant su karu susijusių problemų, toliau stiprinti pastangas kovojant su organizuotu nusikalstamumu, ypatingą dėmesį skiriant kovai su šaunamųjų ginklų ir narkotikų kontrabanda, kovai su prekyba žmonėmis ir organizuoto nusikalstamumo finansiniam aspektui;

c) toliau stiprinti kovos su korupcija sistemą, užtikrinant, kad kovos su korupcija institucijos būtų visiškai nepriklausomos ir gebėtų pasiekti realių ir reikšmingų rezultatų, be kita ko, atsižvelgiant į ilgalaikes atstatymo pastangas.

KOSOVAS

2012 m. sausio 19 d. Komisija pradėjo dialogą dėl vizų režimo liberalizavimo su Kosovu, o 2012 m. birželio 14 d. pateikė vizų režimo liberalizavimo veiksmų planą[22], kuriame nustatytos teisinės ir kitos priemonės, kurias Kosovas turėjo priimti ir įgyvendinti. Vėliau Komisija priėmė keturias Kosovo pažangos vertinimo ataskaitas[23]. 2016 m. gegužės 4 d. Komisija pasiūlė Tarybai ir Europos Parlamentui[24] panaikinti vizos reikalavimą Kosovui. Kosovui įvykdžius du anksčiau neįvykdytus reikalavimus[25], 2018 m. liepos 18 d.[26] Komisija patvirtino, kad Kosovas įvykdė visus 95 kriterijus, nustatytus veiksmų plane, ir pasiūlė jo atžvilgiu liberalizuoti vizų režimą.

Po Europos Parlamento ir Tarybos derybų 2023 m. balandžio 19 d. buvo priimtas Reglamentas (ES) 2023/850[27], kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2018/1806 perkeliant Kosovą iš to reglamento I priedo 2 dalies į II priedo 4 dalį. Nuo 2024 m. sausio 1 d. vizos reikalavimas netaikomas biometrinių pasų, kuriuos Kosovas išdavė laikydamasis Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos (ICAO) standartų, turėtojams.

2018 m. užbaigus įgyvendinti vizų režimo liberalizavimo veiksmų planą, Kosovas toliau priėmė ir įgyvendino teisės aktus veiksmų plane nurodytose srityse, iš esmės laikydamasis ES ir tarptautinių standartų, atitinkančių veiksmų plano kriterijus.

1. Vizų politikos suderinimas

Kosovas taiko bevizį režimą 16 šalių, įtrauktų į ES sudarytą šalių, kurių piliečiams taikomas reikalavimas turėti vizą, sąrašą: Bahreinui, Belizui, Esvatiniui, Fidžiui, Gajanai, Jordanijai, Katarui, Kuveitui, Lesotui, Malaviui, Maldyvams, Omanui, Papua Naujajai Gvinėjai, San Tomei ir Prinsipei, Saudo Arabijai ir Turkijai. 2024 m. rugpjūčio mėn. Kosovas atnaujino vizų režimą Botsvanos, Namibijos ir Pietų Afrikos piliečiams.

Kaip nurodyta reglamento, kuriuo Kosovui suteiktas bevizis režimas[28], preambulėje, siekiant užtikrinti, kad migracija būtų tinkamai valdoma ir saugią aplinką, Kosovas turėtų siekti toliau derinti savo vizų politiką su ES vizų politika. Dėl nepakankamo Kosovo vizų politikos suderinimo su ES vizų politika didėja neteisėtos migracijos į ES Vakarų Balkanų maršrutu rizika.

Įgyvendindamas reformų darbotvarkę pagal Ekonomikos augimo planą Kosovas įsipareigojo siekti didesnio suderinamumo su ES šalių, kurių piliečiams taikomas reikalavimas turėti vizą, sąrašu. Kol teisės aktai bus visiškai suderinti, minimali laikina priemonė, kurios tikimasi iš Kosovo, būtų

---

22 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_12_605

23 COM(2013) 66 *final*, COM(2014) 488 *final*, COM(2015) 906 *final* kartu su SWD(2015) 706 *final* ir COM(2016) 276 *final*.

24 COM(2016) 277 *final*.

25 Ratifikuotas susitarimas dėl sienos nustatymo su Juodkalnija (2018 m. kovo 21 d.) ir pasiekta gerų rezultatų, susijusių su tyrimais ir galutiniais teismo sprendimais organizuoto nusikalstamumo ir korupcijos bylose, kurie toliau gerinami.

26 COM(2018) 543 *final*.

27 2023 m. balandžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/850, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2018/1806, nustatantis trečiųjų šalių, kurių piliečiai, kirsdami išorės sienas, privalo turėti vizas, ir trečiųjų šalių, kurių piliečiams toks reikalavimas netaikomas, sąrašus (Kosovas (Šis pavadinimas nekeičia pozicijų dėl statuso ir atitinka JT ST rezoliuciją 1244/1999 bei Tarptautinio Teisingumo Teismo nuomonę dėl Kosovo nepriklausomybės deklaracijos)).

28 Ten pat, 6 konstatuojamoji dalis.

griežtesnis atvykstančių trečiųjų šalių piliečių, kuriems taikomas bevizis režimas, visų pirma atvykstančių iš šalių, keliančių saugumo ar neteisėtos migracijos riziką, tikrinimas.

2. Dokumentų, įskaitant biometrinius duomenis, saugumas

Kosovas išduoda kompiuterio skaitomus biometrinius asmens kelionės dokumentus, atitinkančius Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos (ICAO) ir ES kelionės dokumentų apsauginių savybių ir biometrijos standartus. Kompiuterio skaitomi biometriniai asmens kelionės dokumentai išduodami nuo 2011 m. Paskutinių nebiometrinių pasų, išduotų 2011 m., galiojimas baigėsi 2021 m. Todėl apyvartoje nebeliko galiojančių nebiometrinių pasų. Viena valstybė narė nurodė, kad nors Kosovo išduodamas naujas pagrindinis kelionės dokumentas (biometrinis su lustu) turi geras apsaugos priemones, dokumentai individualizuojami naudojant rašalo technologiją, todėl juos lengviau suklastoti.

2023 m. Kosovas ėmėsi dviejų iniciatyvų dokumentų saugumui gerinti: pirma, vyriausybė patvirtino naują įstatymą dėl tapatybės kortelių ir perdavė jį patvirtinti Asamblėjai; antra, ji patvirtino naujas administracines instrukcijas dėl asmens tapatybės kortelių išdavimo, kuriomis supaprastinamas prašymų teikimo procesas ir sustiprinamos asmens tapatybės kortelių apsaugos priemonės.

Kosovo policija reguliariai praneša Interpolui apie pamestus ir pavogtus pasus. 2022 m. Interpolui pranešta apie 4 440 pavogtų ir pamestų kelionės dokumentų (SLTD), o 2023 m. – apie 4 531.

3. Integruotas sienų valdymas, migracijos valdymas, prieglobstis

Kalbant apie sienų valdymą, 2023 m. gruodžio mėn. Kosovas patvirtino naują Sienų kontrolės įstatymą, kuriuo siekiama toliau derinti teisės aktus su atitinkama ES *acquis*, visų pirma su Šengeno sienų kodeksu ir direktyvomis dėl išankstinės informacijos apie keleivius (API) ir keleivio duomenų įrašo (PNR). Kosovas toliau įgyvendina integruotą sienų valdymą savo sienos perėjimo punktuose, kuris 2013 m. pagerintas įsteigus Nacionalinį sienų valdymo centrą, kuriam pavesta platinti informaciją ir kuris veikia kaip bendras tarpžinybinis rizikos analizės centras. 2009–2024 m. laikotarpiu Kosovas parengė ir patvirtino tris iš eilės integruoto sienų valdymo strategijas. Šiuo metu galioja 2020–2025 m. laikotarpiui skirta strategija.

Bendradarbiavimo su Kosovu pagrindas – 2016 m. įsigaliojęs ES ir Kosovo stabilizacijos ir asociacijos susitarimas. Kosovas taip pat pasirašė keletą dvišalių susitarimų su kaimyninėmis šalimis, susijusių su sienų valdymu, pavyzdžiui, 2018 m. susitarimą su Albanija, susijusį su bendra sienų kontrole Morinės-Kukesio sienos perėjimo punkte.

2016 m. Kosovas pasirašė darbo susitarimą su FRONTEX. Nuo to laiko Kosovas glaudžiai bendradarbiauja su FRONTEX, kadangi Kosovo valdžios institucijos naudojasi FRONTEX pareigūnų patirtimi dokumentų tikrinimo ir sienų valdymo srityse. Vienas iš numatomų projekto „ES regioninė parama Vakarų Balkanų sienų saugumo pajėgumams stiprinti“ rezultatų – Kosovui suteikti prieigą prie pajėgumų stiprinimo programų ir įrangos, tobulinti nacionalinius koordinavimo centrus, taip pat suderinti jo integruoto sienų valdymo strategiją su Europos integruoto sienų valdymo koncepcija ir strategija.

Kalbant apie neteisėtos migracijos valdymą, 2023 m. gruodžio mėn., likus kelioms dienoms iki vizų režimo liberalizavimo įsigaliojimo, Kosovas sukūrė išankstinio perspėjimo mechanizmą Kosovo piliečių migracijos tendencijoms Šengeno erdvėje stebėti. Vidaus reikalų ministerija peržiūrėjo

migracijos strategijos veiksmų planą, siekdama jį suderinti su naujausiais pokyčiais ES. Veiksmų planas patvirtintas 2024 m. birželio mėn.

Kalbant apie bendradarbiavimą readmisijos srityje, iki 2022 m. Kosovas pasirašė readmisijos susitarimus su 24 šalimis, įskaitant 20 Šengeno erdvės valstybių narių. 2023 m. Kosovas pradėjo derybas dėl dvišalių readmisijos susitarimų su Latvija, Lietuva ir Lenkija. Apskritai valstybės narės pranešė, kad bendradarbiavimas su Kosovu readmisijos srityje yra labai glaudus. Viena valstybė narė pabrėžė, kad reikia patobulinimų dėl tam tikrų readmisijos prašymų, kurie nuo 2018 m. vis dažniau atmetami, be kita ko, dėl neužregistravimo biometrinių duomenų bazėse arba netikslių duomenų civiliniame registre.

Paskelbus FRONTEX metinį kvietimą Vakarų Balkanų institucijoms partnerėms dalyvauti FRONTEX vadovaujamuose šalių darbo grupių posėdžiuose stebėtojų teisėmis, Kosovui buvo suteiktas stebėtojo statusas šalių darbo grupėse, skirtose Alžyrui, Marokui ir Irakui.

2022 m. kovo mėn. Europos Sąjungos prieglobsčio agentūra (EUAA) ir Vidaus reikalų ministerija pasirašė Kosovo ir EUAA bendradarbiavimo veiksmų gaires, susijusias su prieglobsčio ir priėmimo sistemos stiprinimu, laikantis bendrų prieglobsčio sistemos standartų ir ES standartų. 2024 m. kovo mėn. veiksmų gairių įgyvendinimo terminas buvo pratęstas vieniems metams, atsižvelgiant į tai, kad kai kurie veiksmų gairėse numatyti tikslai tebėra aktualūs.

4. Su migracija, laikina apsauga, tarptautinės apsaugos prašymais ir readmisija susijusių tendencijų stebėsena

2022–2023 m. Kosovo piliečių valstybėse narėse pateiktų tarptautinės apsaugos prašymų skaičius šiek tiek sumažėjo (4,5 proc.) – 2022 m. pateikta 3 220 prašymų, o 2023 m. – 3 075. 2022 m. prieglobsčio suteikimo rodiklis buvo 14 proc., o 2023 m. jis sumažėjo iki 10 proc.

2023 m. valstybės narės pranešė apie 176 neteisėto Kosovo piliečių sienų kirtimo atvejus, t. y. net 48 proc. mažiau nei 2022 m. (339), be to, panaši tendencija ir neteisėtai valstybėse narėse esančių Kosovo piliečių atveju – tokių asmenų buvo 13 proc. mažiau, palyginti su 2022 m. (2022 m. – 5 025, o 2023 m. – 4 360). Atsisakymų leisti Kosovo piliečiams atvykti į valstybes nares skaičius 2023 m. sumažėjo 3 proc. (nuo 1 830 2022 m. iki 1 780 2023 m.); tai rodo teigiamą tendencijos pokytį, palyginti su ankstesniais metais.

2023 m. priimtų sprendimų grąžinti skaičius (4 565) išliko stabilus, palyginti su 2022 m. (4 455), nors ir buvo šiek tiek didesnis (2 proc.). 2023 m. pranešta apie 1 465 Kosovo piliečių grąžinimo atvejus, palyginti su 1 540 atvejų 2022 m. (sumažėjo 5 proc.). Tokia pat tendencija stebėta grąžinimo rodiklio, kuris sumažėjo nuo 35 proc. 2022 m. iki 32 proc. 2023 m., atveju.

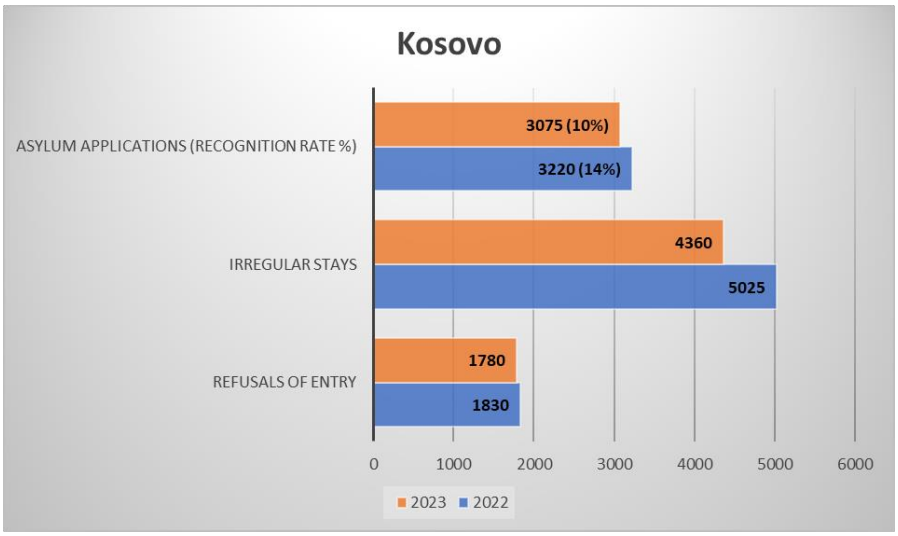

Šaltinis: Eurostatas.

Kadangi išsamūs 2024 m. Eurostato duomenys bus gauti tik 2025 m. viduryje, dar neįmanoma visapusiškai įvertinti vizų režimo liberalizavimo įsigaliojimo poveikio migracijos ir prieglobsčio tendencijoms Šengeno erdvėje.

Tačiau kai kurios valstybės narės pranešė, kad nuo 2024 m. pradžios labai padaugėjo Kosovo piliečių pateiktų nepagrįstų prašymų suteikti prieglobstį. Per pirmus septynis 2024 m. mėnesius Kosovo piliečiai ES valstybėse narėse pateikė 3 905 prašymus (t. y. 108 proc. daugiau, nei per tą patį laikotarpį 2023 m.). Įgyvendindamos iniciatyvas, kurių imtasi šiam klausimui spręsti, Kosovas ir vietos bendradarbiavimo Šengeno klausimais grupė pradėjo diskusijas, kad neteisėtos migracijos ir prieglobsčio tendencijoms stebėti būtų sukurtas valstybių narių valdžios institucijų (įskaitant vietos diplomatines atstovybes) ir Kosovo valdžios institucijų keitimosi informacija mechanizmas. Ši iniciatyva taip pat apima Kosovo vidaus komunikacijos kampanijos, kuria siekiama informuoti apie teises ir pareigas, taikomas keliaujant į Šengeno erdvę, atnaujinimą ir Kosovo bendradarbiavimą dvišaliu pagrindu su labiausiai paveiktomis ES valstybėmis narėmis.

5. Viešoji tvarka ir saugumas

Nuo 2023 m. birželio mėn. dėl to, kad nesiimama ryžtingų veiksmų įtampai Kosovo šiaurėje sumažinti, ES įgyvendina keletą priemonių Kosovo atžvilgiu, kurios taip pat veikia finansinę paramą. 2023 m. Kosovas pradėjo įgyvendinti 2022 m. padarytus baudžiamųjų ir teisminių bylų teisinės sistemos, be kita ko, Baudžiamojo kodekso, Baudžiamojo proceso kodekso, Korupcijos prevencijos agentūros įstatymo ir Turto ir dovanų deklaravimo, kilmės ir kontrolės įstatymo, pakeitimus. 2023 m. Kosovas dar kartą iš dalies pakeitė Baudžiamąjį kodeksą ir Baudžiamojo proceso kodeksą. Šiais pakeitimais Kosovo teisinė sistema dar labiau suderinta su ES *acquis* šiose srityse. Kosovas taip pat pradėjo rengti naują Kovos su korupcija strategiją. 2023 m. birželio mėn. priimti 2023–2028 m. nacionalinė terorizmo prevencijos ir kovos su juo strategija ir veiksmų planas.

2023 m. spalio mėn. priimtas Specialiosios prokuratūros įstatymas, kuriuo visų pirma nustatomas Kosovo policijos specialiųjų tyrimų padalinio, skirto specialiajai prokuratūrai remti, teisinis pagrindas. Šiuo įstatymu taip pat sukuriamas pagrindas jungtinėms tyrimų grupėms tirti nusikalstamas veikas, patenkančias į specialiosios prokuratūros kompetencijos sritį, ir vykdyti su jomis susijusį baudžiamąjį persekiojimą.

Kosovo ir ES bendradarbiavimas saugumo srityje paremtas 2020 m. Kosovo ir Europolo pasirašytu darbo susitarimu, kurį papildo konkretūs susitarimai dėl keitimosi įslaptinta informacija ir naudojimosi

SIENA kanalu. Nuo 2023 m. kovo mėn. Kosovas Europole yra dislokavęs ryšių palaikymo pareigūną. Kosovo policija taip pat dalyvauja EMPACT veikloje – Kosovas patvirtino, kad per 2024–2025 m. EMPACT ciklą jis dalyvaus įgyvendinant 12 operatyvinių veiksmų planų ir 70 operatyvinių veiksmų. Valdžios institucijos toliau įgyvendino dvišalį įgyvendinimo susitarimą su ES dėl bendro Vakarų Balkanų kovos su terorizmu veiksmų plano.

Kosovas taip pat laikosi 2017 m. pasirašyto darbo susitarimo su Europos Sąjungos teisėsaugos mokymo agentūra (CEPOL). Kosovas dalyvauja CEPOL veikloje, be kita ko, pagal ES finansuojamą projektą „Vakarų Balkanų partnerystė kovojant su nusikalstamumu ir terorizmu“.

Remdamasis 2020 m. darbo susitarimu, taip pat įgyvendinant projektą IPA8, Kosovas toliau bendradarbiavo su EUDA.

6. Pagrindinės teisės

Apskritai Kosovo konstitucine ir teisine sistema užtikrinama pagrindinių teisių ir laisvių apsauga. Kosovas, atsižvelgdamas į Stambulo konvenciją, paskyrė nacionalinį kovos su smurtu šeimoje koordinatorių ir įsteigė centrinį kovos su smurtu dėl lyties sekretoriatą. Kalbant apie kovą su smurtu dėl lyties, Kosovas įdiegė naują nusikaltėlių reabilitacijos programą ir priėmė baudžiamosios teisės aktų pakeitimus, kuriais padidinamos bausmės ir užtikrinamas įstatymo taikymas. Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimais taip pat pašalinti kai kurie trūkumai, susiję su procesinių terminų laikymusi ir gynyba. Susirūpinimą tebekelia uždelsti ir pernelyg ilgai trunkantys teismo procesai. Vis dar nepriimtas Civilinis kodeksas, kuriuo būtų sustiprinta pilietinių ir pagrindinių teisių apsauga.

Vyriausybė priėmė bendruomenių teisių apsaugos ir propagavimo strategiją, kuria siekiama stiprinti mažumų teises. Tačiau keli veiksmai – ekspropriacijos procesai, vykdomi nesilaikant teisinių procedūrų, Centrinio banko reguliavimas, kuriuo ribojamos grynųjų pinigų operacijos bet kuria kita nei euras valiuta ir Serbijos bankų, Serbijos pašto tarnybų ir Serbijos remiamų viešųjų paslaugų teikėjų Kosove, veikusių ne pagal Kosovo teisinę sistemą, uždarymas – neproporcingai neigiamai paveikė ne daugumos bendruomenių teises ir gyvenimo sąlygas Kosovo šiaurėje. Tikimasi, kad Kosovas išsaugos esamus ne daugumos bendruomenių teisių apsaugos mechanizmus ir geriau juos įgyvendins koordinuotu bei sutartu būdu, naudodamasis ES tarpininkaujamu dialogu dėl santykių su Serbija normalizavimo. Ilgai lauktu sprendimu Kosovas įgyvendino Konstitucinio Teismo sprendimą dėl Dečanai (Deçan) vienuolyno žemės nuosavybės.

2024 m. liepos mėn. Asamblėja priėmė naują įstatymą dėl žiniasklaidos reguliavimo institucijos. Juo prisidedama prie žiniasklaidos reguliavimo gerinimo ir geresnių reguliavimo institucijos veiklos rezultatų. Vis dėlto Asamblėjos pakeitimais neatsižvelgta į daugumą ES ir kitų tarptautinių partnerių rekomendacijų. Susirūpinimą tebekelia reguliavimo institucijos nepriklausomumas, įgaliojimai ir finansavimas, taip pat nepakankamas įstatymo aiškumas ir proporcingumas. Opozicija perdavė įstatymą peržiūrėti Konstituciniam Teismui.

7. Rekomendacijos

Apskritai Kosovas toliau atitinka vizų režimo liberalizavimo reikalavimus. Vis dėlto būtina dėti daugiau pastangų. Konkrečiau, dar būtina atlikti tokius darbus:

a) suderinti Kosovo vizų politiką su trečiųjų šalių, kurioms taikomas reikalavimas turėti vizą, ES sąrašu. Kol teisės aktai bus visiškai suderinti, minimali laikina priemonė, kurios tikimasi iš Kosovo, būtų griežtesnis atvykstančių trečiųjų šalių piliečių, kuriems taikomas bevizis režimas, visų pirma atvykstančių iš šalių, keliančių saugumo ar neteisėtos migracijos riziką, tikrinimas

vykdant operatyvines ir (arba) administracines iniciatyvas (pavyzdžiui, sienos perėjimo punktuose) arba nustatant tokį reikalavimą nacionalinės teisės aktais;

b) tęsti ir stiprinti iniciatyvas, neseniai pradėtas bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis, siekiant stebėti, kaip sprendžiamas valstybėse narėse Kosovo piliečių pateiktų nepagrįstų prašymų suteikti prieglobstį klausimas, be kita ko, stiprinti informuotumo didinimo kampanijas, kuriomis siekiama informuoti apie kelionių į Šengeno erdvę taisykles, ir griežčiau tikrinti išvykstant;

c) toliau įgyvendinti dvišalius readmisijos susitarimus, kad būtų išlaikytas dabartinis geras bendradarbiavimo lygis, ir siekti sudaryti naujus readmisijos susitarimus;

d) toliau įgyvendinti teisminių ir baudžiamųjų bylų teisinę ir politinę sistemą;

e) toliau stiprinti ne daugumos bendruomenių teisių apsaugą ir gerinti jų įgyvendinimą.

2. BEVIZIS REŽIMAS TAIKOMAS ILGIAU NEI 7 METUS

ALBANIJA

1. Vizų politikos suderinimas

Albanija taiko bevizį režimą 13 šalių, įtrauktų į ES sudarytą šalių, kurių piliečiams taikomas reikalavimas turėti vizą, sąrašą, iš kurių septynioms (Armėnijai, Azerbaidžanui, Baltarusijai, Kazachstanui, Kinijai, Kuveitui ir Turkijai) taikomas nuolatinis bevizis režimas, o šešioms šalims (Bahreinui, Katarui, Omanui, Saudo Arabijai ir Tailandui) nuo 2024 m. kovo 16 d. iki gruodžio 31 d. ir Indonezijai nuo 2024 m. balandžio 1 d. iki gruodžio 31 . taikomas sezoninis bevizis režimas. Be to, į Albaniją be vizos taip pat gali atvykti trečiųjų šalių piliečiai, turintys leidimą 10 metų gyventi Jungtiniuose Arabų Emyratuose, atvykimo metu galiojantį dar bent vienus metus.

2023 m. balandžio mėn. Albanija išbraukė Rusiją, Indiją ir Egiptą iš šalių, kurioms taikomas sezoninis bevizis režimas, sąrašo. Tačiau 2024 m. kovo mėn. ji į sąrašą įtraukė Indoneziją. 2024 m. gegužės mėn. Albanija iš dalies sustabdė bevizio režimo taikymą Baltarusijos diplomatinių ir tarnybinių pasų turėtojams. Tačiau šis bevizis režimas tebetaikomas visiems Baltarusijos paprastų pasų turėtojams. 2024 m. liepos mėn. Albanija sustabdė bevizio režimo taikymą visiems Gajanos pasų turėtojams.

Dėl nepakankamo Albanijos vizų politikos suderinimo su ES vizų politika didėja neteisėtos migracijos į ES Vakarų Balkanų maršrutu rizika. Komisija tikisi, kad Albanija padarys pažangą derindama vizų politiką. Įgyvendindamas reformų darbotvarkę pagal ekonomikos augimo planą Albanija įsipareigojo siekti didesnio suderinamumo su ES šalių, kurių piliečiams taikomas reikalavimas turėti vizą, sąrašu. Kol teisės aktai bus visiškai suderinti, naudinga laikina minimali priemonė būtų griežtesnis atvykstančių trečiųjų šalių piliečių, kuriems taikomas bevizis režimas, visų pirma atvykstančių iš šalių, keliančių saugumo ar neteisėtos migracijos riziką, tikrinimas.

2. Su neteisėta migracija, tarptautinės apsaugos prašymais, grąžinimu ir readmisija susijusių tendencijų stebėsena

2022–2023 m. Albanijos piliečių valstybėse narėse pateiktų tarptautinės apsaugos prašymų skaičius sumažėjo 30 proc. – 2023 m. pateikta 9 100 prašymų, palyginti su 13 020 prašymų 2022 m. 2022 m. prieglobsčio suteikimo rodiklis buvo 9 proc., o 2023 m. jis šiek tiek padidėjo (10 proc.).

2023 m. valstybės narės pranešė apie 639 Albanijos piliečių neteisėto sienos kirtimo atvejus, t. y. 14 proc. mažiau nei 2022 m. (746). Tokia pati tendencija nustatyta ir kalbant apie 2023 m. neteisėtai valstybėse narėse buvusius Albanijos piliečius (32 975), palyginti su 2022 m. (38 930), t. y. 15 proc. mažiau. Albanijos piliečių, kuriems atsisakyta leisti atvykti į valstybes nares, skaičius 2023 m. sumažėjo 12 proc. (nuo 15 265 2022 m. iki 13 440 2023 m.).

2023 m. priimtų sprendimų grąžinti skaičius (17 415) sumažėjo 28 proc., palyginti su 2022 m. (24 165). 2023 m. pranešta apie 8 235 Albanijos piliečių grąžinimo atvejus, palyginti su 10 020 atvejų 2022 m. (sumažėjo 18 proc.). Grąžinimo rodiklis šiek tiek padidėjo – nuo 41 proc. 2022 m. iki 47 proc. 2023 m., taigi išliko teigiama pastarųjų metų tendencija.

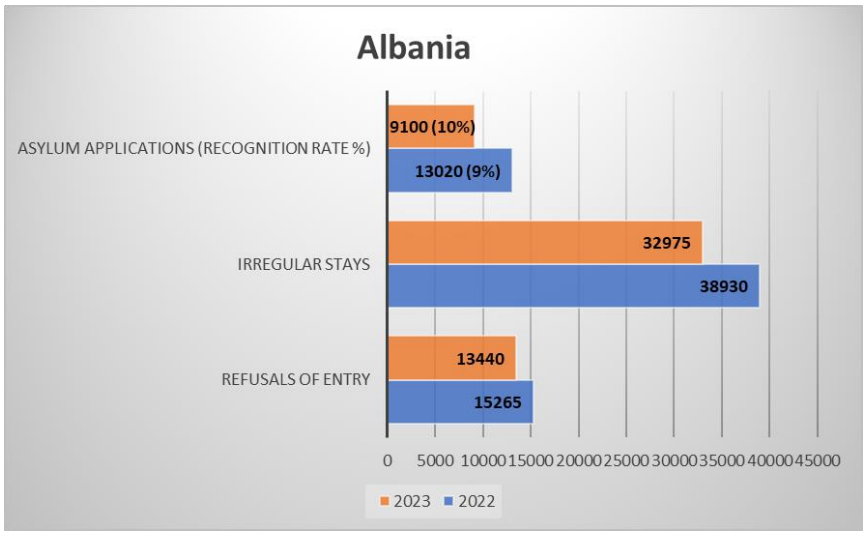

Šaltinis: Eurostatas.

3. Bendradarbiavimas migracijos, sienų valdymo ir readmisijos srityse

Albanija toliau konstruktyviai bendradarbiavo su ES įgyvendinant ES veiksmų planą dėl Vakarų Balkanų. Albanija toliau įgyvendino 2021–2027 m. tarpsektorinę integruoto sienų valdymo strategiją ir su ja susijusį 2021–2023 m. veiksmų planą. 2024 m. gegužės mėn. Albanija taip pat priėmė naują 2024–2030 m. nacionalinę migracijos strategiją ir su ja susijusį 2024–2026 m. veiksmų planą. Įgyvendinant šias iniciatyvas daugiausia dėmesio skirta migracijos valdymo pajėgumų didinimui ir tarpinstituciniam bei tarptautiniam bendradarbiavimui; šioje srityje vykdomi šeši projektai.

Migracijos ir sienų valdymo srityje vykdomos bendros operacijos su Europos pakrančių ir sienų apsaugos agentūra (FRONTEX). 2023 m. rugsėjo 15 d. Albanija pasirašė naują susitarimą dėl statuso, kuris įsigaliojo 2024 m. birželio mėn. ir leido FRONTEX dislokuoti naujus Europos sienų ir pakrančių apsaugos nuolatinių pajėgų pareigūnus prie Albanijos sienų su ES nepriklausančiomis šalimis, kurie prisijungė prie nuo 2019 m. ir 2021 m. prie Albanijos sausumos sienos su Graikija ir jūrų sienos su Italija dislokuotų pareigūnų. Apskritai valstybės narės pranešė apie glaudų bendradarbiavimą su Albanija. Tiranoje dirba FRONTEX ryšių palaikymo pareigūnas, kuriam suteikti regioniniai įgaliojimai, apimantys Albaniją, Kosovą ir Šiaurės Makedoniją.

Readmisijos srityje Albanija toliau įgyvendino ES ir Albanijos readmisijos susitarimą, taip pat dvišalius readmisijos susitarimus. Buvo išnagrinėti 407 prašymai dėl Albanijos piliečių readmisijos iš ES valstybių narių (t. y. 33 prašymais daugiau nei 2022 m.). Apskritai pranešama, kad Albanija pakankamai gerai bendradarbiavo su valstybėmis narėmis readmisijos srityje. Tik dvi valstybės narės pranešė, kad nors grąžinimo srityje dėta daugiau pastangų, jų gali prireikti dar daugiau, kad bendradarbiavimas būtų intensyvesnis.

2023 m. valstybėms narėms neprireikė jokios papildomos FRONTEX pagalbos dėl, kaip spėjama, Albanijos piliečių tapatybės nustatymo ar kelionės dokumentų įgijimo. 2024 m. paskelbus FRONTEX kvietimą Vakarų Balkanams dalyvauti FRONTEX vadovaujamuose šalių darbo grupių posėdžiuose stebėtojų teisėmis, Albanijai buvo suteiktas stebėtojos statusas šalių darbo grupėse, skirtose Alžyrui, Bangladešui, Marokui ir Somaliui.

Albanija toliau bendradarbiavo su EUAA. Antrąsias veiksmų gaires, kuriomis nustatomas šis bendradarbiavimas 2024–2027 m. laikotarpiu, Albanijos ministras patvirtino 2024 m. spalio mėn.

4. Veiksmai, kurių imtasi dėl nepagrįstų prašymų suteikti prieglobstį

Albanija toliau įgyvendino priemones, kurių imtasi 2022 m. ir kurios nurodytos šeštojoje ataskaitoje pagal bevizio režimo sustabdymo mechanizmą. 2022 m. priėmus Tarpinstitucinį veiksmų planą dėl Albanijos piliečių prieglobsčio prašymo Šengeno ir ES šalyse reiškinio prevencijos, 2023 m. Albanija pradėjo jį įgyvendinti, remdamasi ankstesne teigiama patirtimi kovojant su šiuo reiškiniu. Albanija taip pat toliau įgyvendino specialų dvišalį veiksmų planą, skirtą Prancūzijoje prieglobsčio prašančių Albanijos piliečių problemai spręsti. Albanija taip pat toliau griežtino Albanijos piliečių, kertančių nacionalines sienas, kad galėtų keliauti į Šengeno erdvę, kontrolę. Vykdant šią kontrolę ypatingas dėmesys buvo skiriamas į užsienį keliaujančių nepilnamečių tikrinimui, įskaitant notaro patvirtintų nepilnamečių deklaracijų tikrinimą pasienyje.

Albanija taip pat toliau įgyvendino veiksmų planą, skirtą Italijoje esančių nelydimų nepilnamečių Albanijos piliečių problemai spręsti.

Siekdama kovoti su reiškiniu, kai Albanijos piliečiai, kurių tikslas – prašyti prieglobsčio ES, siekdami išvengti iš Albanijos išvykstantiems Albanijos piliečiams taikomų išsamių patikrinimų, keliauja per kaimynines šalis, Albanijos pasienio ir migracijos policija taip pat aktyviai bendradarbiavo ir keitėsi informacija su partneriais regione.

5. Pilietybės suteikimas investuotojams

Šeštojoje ataskaitoje pagal bevizio režimo sustabdymo mechanizmą pranešta, kad 2023 m. Albanija paskelbė apie savo sprendimą sustabdyti iniciatyvą, susijusią su pilietybės suteikimo investuotojams programos sukūrimu. Iš tiesų Albanija neįgyvendino pilietybės suteikimo investuotojams programos ir nepranešė apie jokius naujus pokyčius šiuo klausimu. Komisija toliau stebės šį klausimą.

6. Bendradarbiavimas saugumo srityje

2023 m. Albanija dalyvavo 20 jungtinių tyrimo grupių, skirtų kovai su įvairių kategorijų organizuotu nusikalstamumu, daugiausia prekyba narkotikais, pinigų plovimu ir kompiuteriniais nusikaltimais. Apskritai Albanija užtikrino tinkamą bendradarbiavimą su visomis susijusiomis šalimis. Kovodama su organizuotu nusikalstamumu Albanija ypatingą dėmesį skyrė bendradarbiavimui su ES teisėsaugos institucijomis, stipresniam bei intensyvesniam bendradarbiavimui su analogiškomis struktūromis regioniniu ir tarptautiniu lygmenimis. Šis bendradarbiavimas apima keitimąsi policijos informacija nusikalstamų veikų, susijusių su narkotinėmis medžiagomis, neteisėtos prekybos, pinigų plovimo, ekonominių ir finansinių nusikaltimų, kompiuterinių nusikaltimų ir sunkių nusikaltimų tyrimo srityse; informacija daugiausia keistasi per Interpolą, Europolą ir tinklą CARIN. 2023 m. Albanija Europole dislokavo antrą ryšių palaikymo pareigūną.

2023 m. Albanijos nacionalinė policija intensyviau keitėsi informacija, išsiųsdama daugiau SIENA pranešimų tarptautiniams partneriams.

Albanija toliau yra aktyviausia trečioji šalis, dalyvaujanti EMPACT veikloje. Albanijos valstybinė policija yra viena iš operatyvinio veiksmo „Kovos su neteisėto migrantų gabenimu Vakarų Balkanuose darbo grupė“ vadovaujančių institucijų. Ataskaitiniu laikotarpiu Albanijos valstybinė policija dalyvavo šešiose bendrų veiksmų dienose (BVD), skirtose kovai su neteisėtu migrantų gabenimu, prekyba žmonėmis ir prekyba ginklais. Šios operacijos ir keitimasis informacija su partneriais davė teigiamų rezultatų atliekant konfiskaciją ir sulaikant nusikaltėlius. Apie visus BVD rezultatus pranešta Europolui.

Su CEPOL bendradarbiauta plėtojant Vakarų Balkanų partnerystę kovos su nusikalstamumu ir terorizmu srityje („WB PaCT“). Vykdant šį projektą 2023 m. CEPOL veikloje dalyvavo 52 Albanijos

valstybinės policijos darbuotojai iš Kriminalinės policijos departamento, Sienų ir migracijos departamento ir Kovos su terorizmu direktorato.

Albanija sėkmingai įgyvendino priemones, numatytas Bendrame kovos su terorizmu veiksmų plane, siekdama juo nustatytų penkių tikslų. 2023 m. spalio mėn. Komisijai buvo pateikta pirmoji 2023 m. šešių mėnesių įgyvendinimo ataskaita.

Remdamasi 2019 m. darbo susitarimu, taip pat įgyvendinant projektą IPA8, Albanija toliau bendradarbiavo su EUDA.

7. Rekomendacijos

Albanija imasi veiksmų, kad įgyvendintų daugumą Komisijos anksčiau pateiktų rekomendacijų. Vis dėlto būtina toliau daryti pažangą ir atlikti tokius darbus:

a) suderinti Albanijos vizų politiką su šalių, kurių piliečiams taikomas reikalavimas turėti vizą, ES sąrašu. Kol teisės aktai bus visiškai suderinti, minimali laikina priemonė, kurios tikimasi iš Albanijos, būtų griežtesnis atvykstančių trečiųjų šalių piliečių, kuriems taikomas bevizis režimas, visų pirma atvykstančių iš šalių, keliančių saugumo ar neteisėtos migracijos riziką, tikrinimas vykdant operatyvines ir (arba) administracines iniciatyvas (pavyzdžiui, sienos perėjimo punktuose) arba nustatant tokį reikalavimą nacionalinės teisės aktais;

b) tęsti ir stiprinti iniciatyvas, kuriomis siekiama spręsti nepagrįstų prašymų suteikti prieglobstį, visų pirma susijusių su nelydimais nepilnamečiais, teikimo ES problemą.

BOSNIJA IR HERCEGOVINA

1. Vizų politikos suderinimas

Bosnija ir Hercegovina taiko bevizį režimą septynioms šalims, įtrauktoms į ES sudarytą šalių, kurių piliečiams taikomas reikalavimas turėti vizą, sąrašą: Azerbaidžanui, Katarui, Kinijai, Kuveitui, Rusijai, Saudo Arabijai (sezoninis) ir Turkijai.

Siekdama dar labiau suderinti savo teisės aktus su ES vizų politika, 2023 m. rugsėjo mėn. Bosnija ir Hercegovina nustatė vizų reikalavimą Bahreino piliečiams, o 2024 m. kovo mėn. – Omano piliečiams, taip sutrumpindama ES vizų politikos neatitinkantį šalių, kurioms taikomas bevizis režimas, sąrašą. Tačiau Bosnija ir Hercegovina kartu atnaujino sezoninį 3 mėnesių – nuo 2024 m. birželio iki rugsėjo mėn. – bevizį režimą Saudo Arabijos piliečiams, kurie šalyje gali būti ne ilgiau kaip 30 dienų.

Dėl nepakankamo Bosnijos ir Hercegovinos vizų politikos suderinimo su ES vizų politika didėja neteisėtos migracijos į ES Vakarų Balkanų maršrutu rizika. Komisija tikisi, kad Bosnija ir Hercegovina toliau darys pažangą derindama vizų politiką ir prisiims griežtus įsipareigojimus pagal Bosnijos ir Hercegovinos reformų darbotvarkę, vykdomą atsižvelgiant į Ekonomikos augimo planą. Kol teisės aktai bus visiškai suderinti, kaip minimali laikina priemonė būtinas griežtesnis atvykstančių trečiųjų šalių piliečių, kuriems taikomas bevizis režimas, visų pirma atvykstančių iš šalių, keliančių saugumo ar neteisėtos migracijos riziką, tikrinimas.

2. Su neteisėta migracija, tarptautinės apsaugos prašymais, grąžinimu ir readmisija susijusių tendencijų stebėsena

2023 m. Bosnijos ir Hercegovinos piliečiai valstybėse narėse pateikė 1 620 tarptautinės apsaugos prašymų – 28 proc. mažiau nei 2022 m. (2 245), taigi išliko 2021 m. stebėta teigiama mažėjimo tendencija. Prieglobsčio suteikimo rodiklis sumažėjo nuo 8 proc. 2022 m. iki 6 proc. 2023 m.

2023 m. valstybės narės pranešė apie 20 Bosnijos ir Hercegovinos piliečių neteisėto ES išorės sienų kirtimo atvejų, palyginti su 22 atvejais 2022 m. 2023 m. neteisėtai valstybėse narėse esančių Bosnijos ir Hercegovinos piliečių skaičius sumažėjo 23 proc. – 2023 m. nustatyta 3 790 neteisėto buvimo atvejų, palyginti su 4 930 atvejų 2022 m. 2023 m. nepatenkintų prašymų leisti atvykti skaičius labai sumažėjo (24 proc.) – nuo 5 265 atvejų 2022 m. iki 3 985 atvejų 2023 m.

Bosnijos ir Hercegovinos piliečių grąžinimo sprendimų skaičius (2 430 sprendimų 2023 m., palyginti su 2 885 sprendimais 2022 m.) ir grąžintų asmenų skaičius (1 210 asmenų 2023 m., palyginti su 1 280 asmenų 2022 m.) sumažėjo atitinkamai 16 proc. ir 5 proc. Grąžinimo rodiklis ir toliau didėjo – nuo 44 proc. 2022 m. iki 50 proc. 2023 m.

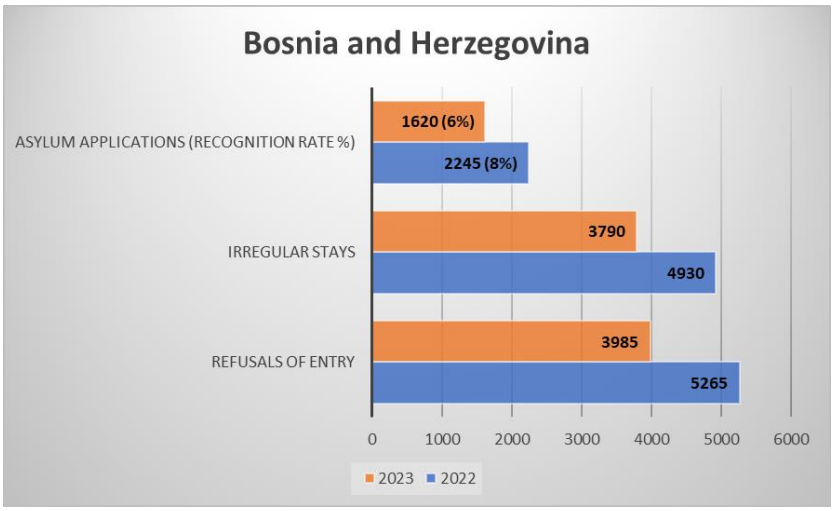

Šaltinis: Eurostatas.

3. Bendradarbiavimas migracijos, sienų valdymo ir readmisijos srityse

2023 m. rugsėjo mėn. įsigaliojo naujas Užsieniečių įstatymas. Bosnija ir Hercegovina įgyvendina savo 2021–2025 m. migracijos ir prieglobsčio veiksmų planą ir 2019–2023 m. integruoto sienų valdymo strategiją bei veiksmų planą. 2024 m. viduryje naujoji 2024–2029 m. integruoto sienų valdymo strategija dar nebuvo priimta. 2024 m. vidurio duomenimis, dar nepriimtas Sienų kontrolės įstatymo projektas, kuriuo siekiama suderinti teisės aktus su ES *acquis*.

Bosnijos ir Hercegovinos ir Europos Komisijos derybos dėl susitarimo dėl statuso su FRONTEX pradėtos 2024 m. vasario mėn., o 2024 m. rugsėjo mėn. susitarimas užbaigtas rengti. Susitarimas netrukus bus pasirašytas. Belgrade reziduojančio FRONTEX ryšių palaikymo pareigūno įgaliojimai ir toliau taip pat apima Bosniją ir Hercegoviną.

Bosnija ir Hercegovina toliau iš esmės glaudžiai bendradarbiavo readmisijos srityje pagal susitarimą su ES, kuris daugelio valstybių narių atžvilgiu įgyvendinamas veiksmingai. Kai kurios valstybės narės nurodė, kad 2023 m. Bosnija ir Hercegovina nepakankamai bendradarbiavo readmisijos srityje (nors padėtis pagerėjo, palyginti su 2022 m.), todėl buvo patenkinta 55 proc. prašymų.

Nepaisant to, kad bendrai sumažėjo neteisėto ES sienos kirtimo atvykstant Vakarų Balkanų maršrutu atvejų, pastebėta, kad daugiau atvykstama maršruto atkarpa iš Bosnijos ir Hercegovinos į Kroatiją – per pirmus devynis 2024 m. mėnesius, palyginti su tuo pačiu 2023 m. laikotarpiu, sienos kirtimo atvejų skaičius padidėjo maždaug 30 proc. Per pirmus devynis 2024 m. mėnesius prie šios sienos užregistruota beveik 90 proc. visų neteisėto sienos kirtimo atvykstant Vakarų Balkanų maršrutu atvejų. Uždarius maršruto atkarpą iš Serbijos į Vengriją, nusikaltėlių tinklai savo operacijas perkėlė į maršruto atkarpą, vedančią iš Bosnijos ir Hercegovinos į Kroatiją.

2023 m. Bosnijos ir Hercegovinos valdžios institucijų sulaikytų neteisėtų migrantų skaičius, palyginti su 2022 m., išaugo 25 proc. Daugiausia sulaikyta Afganistano, Bangladešo, Irano, Maroko, Pakistano, Sirijos ir Turkijos (įskaitant tuos, kurie naudojasi galimybe keliauti į Bosniją ir Hercegoviną be vizų) piliečių.

Kroatija, vienintelė sieną su Bosnija ir Hercegovina turinti valstybė narė, dėl neteisėtai atvykstančių asmenų patiria ypač didelį poveikį. Kroatija intensyviai bendradarbiauja su Bosnija ir Hercegovina sienų valdymo srityje, be kita ko, vykdydama bendrą patruliavimą. Abi šalys taip pat dalyvauja Europolo remiamoje specialioje operatyvinėje darbo grupėje „ZeBRA“, kuriai pavesta kovoti su organizuotomis nusikalstamomis grupėmis, dalyvaujančiomis neteisėto migrantų gabenimo veikloje.

Kitos ES valstybės narės taip pat teikė paramą Bosnijai ir Hercegovinai migracijos ir sienų valdymo srityse, įskaitant mokymus (pavyzdžiui, apie biometrinių duomenų naudojimą) ir technines ekspertines žinias, susijusias su išankstinės informacijos apie keleivius ir keleivio duomenų įrašo (API/PNR) sistema ir dokumentų duomenų baze, siekiant, kad būtų geriau nustatomi padirbti arba suklastoti dokumentai. Jas abi rengiamasi pradėti naudoti.

Bosnija ir Hercegovina toliau veiksmingai bendradarbiavo su Europos Sąjungos prieglobsčio agentūra (EUAA), nors 2024–2025 m. veiksmų gairės dar nepriimtos.

4. Bendradarbiavimas saugumo srityje

Bosnija ir Hercegovina toliau bendradarbiavo su Europolu. 2023 m. birželio mėn. pradėjo veikti kontaktinis punktas, o liepos mėn. Hagoje dislokuotas ryšių palaikymo pareigūnas. Tai svarbus žingsnis. Nuo tada Bosnija ir Hercegovina vis dažniau naudojasi Europolo produktais ir paslaugomis – naudojantis SIENA ryšių sistema intensyviai keičiamasi informacija, daugiausia susijusia su kova su prekyba narkotikais, finansiniais nusikaltimais, organizuotu nusikalstamumu, neteisėtu migrantų gabenimu ir su terorizmo prevencija. Bosnija ir Hercegovina aktyviau dalyvavo EMPACT veikloje – 2023 m. ji įvykdė 12 operatyvinių veiksmų. Pagal EMPACT šaunamųjų ginklų prioritetą intensyviai bendradarbiauta kovos su neteisėta prekyba ginklais ir šaudmenimis srityje. Taip pat buvo tęsiamas bendradarbiavimas su ES valstybėmis narėmis per Interpolą.

Bosnija ir Hercegovina toliau įgyvendino savo 2021–2026 m. kovos su terorizmu strategiją; 2023 m. visais valdžios lygmenimis priimti veiksmų planai. Padaryta pažanga įgyvendinant dvišalį susitarimą su ES pagal Bendrą kovos su terorizmu veiksmų planą.

Nuo 2022 m. lapkričio mėn. galioja kovos su terorizmu ir smurtiniu ekstremizmu strategija, kurios veiksmų planai priimti 2023 m. 2024 m. vasario mėn. Bosnija ir Hercegovina priėmė Kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu įstatymą, kuriuo patobulintos nuostatos, reglamentuojančios rizikos vertinimą, ir numatyta steigti nuolatinį koordinavimo organą, siekiant jas suderinti su ES *acquis,* taip pat kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu rizikos vertinimą virtualiojo turto srityje ir 2024–2027 m. veiksmų planą.

Vykdydama projektą IPA8, Bosnija ir Hercegovina toliau bendradarbiavo su EUDA.

5. Rekomendacijos

Bosnija ir Hercegovina imasi veiksmų, kad įgyvendintų ankstesnes Komisijos rekomendacijas. Vis dėlto būtina toliau daryti pažangą ir atlikti tokius darbus:

a) suderinti Bosnijos ir Hercegovinos vizų politiką su šalių, kurių piliečiams taikomas reikalavimas turėti vizą, ES sąrašu. Kol teisės aktai bus visiškai suderinti, minimali laikina priemonė, kurios tikimasi iš Bosnijos ir Hercegovinos, būtų papildomos saugumo priemonės, be kita ko, griežtesnis atvykstančių trečiųjų šalių piliečių, kuriems taikomas bevizis režimas, visų pirma atvykstančių iš šalių, keliančių saugumo ar neteisėtos migracijos riziką, tikrinimas vykdant operatyvines ir (arba) administracines iniciatyvas (pavyzdžiui, sienos perėjimo punktuose) arba nustatant tokį reikalavimą nacionalinės teisės aktais;

b) skubiai su ES pasirašyti ir ratifikuoti susitarimą dėl statuso su FRONTEX;

c) gerinti sienų valdymo koordinavimą, skubiai spręsti neteisėto sienos kirtimo per Bosniją ir Hercegoviną besidriekiančioje maršruto atkarpoje problemą.

MOLDOVOS RESPUBLIKA

1. Vizų politikos derinimas

Moldova taiko bevizį režimą 11 šalių, įtrauktų į ES sudarytą šalių, kurių piliečiams taikomas reikalavimas turėti vizą, sąrašą: Armėnijai, Azerbaidžanui, Baltarusijai, Katarui, Kazachstanui, Kirgizijai, Kubai, Rusijai, Tadžikistanui, Turkijai ir Uzbekistanui.

2023 m. nepadaryta pažangos siekiant didesnio suderinimo su ES vizų politika, tačiau 2024 m. balandžio mėn. buvo nutrauktas Moldovos ir Ekvadoro susitarimas dėl bevizio režimo. Pateikdama šiai ataskaitai parengti reikiamus duomenis, Moldova pareiškė, kad iki įstojimo dienos ji visiškai suderins savo vizų politiką su ES vizų politika.

Komisija tikisi, kad Moldova toliau darys pažangą derindama vizų politiką. Kol teisės aktai bus visiškai suderinti, minimali laikina priemonė, kurios tikimasi iš Moldovos, būtų griežtesnis atvykstančių trečiųjų šalių piliečių, kuriems taikomas bevizis režimas, visų pirma atvykstančių iš šalių, keliančių saugumo ar neteisėtos migracijos riziką, tikrinimas.

2. Su neteisėta migracija, tarptautinės apsaugos prašymais, grąžinimu ir readmisija susijusių tendencijų stebėsena

2022–2023 m. valstybėse narėse Moldovos piliečių pateiktų tarptautinės apsaugos prašymų skaičius sumažėjo 29 proc. – 2022 m. pateikti 8 385 prašymai, o 2023 m. – 5 945 prašymai. 2023 m. prieglobsčio suteikimo rodiklis buvo 3 proc., palyginti su 2 proc. 2022 m.

2023 m. Moldovos piliečių bandymų neteisėtai kirsti ES išorės sienas skaičius išliko nedidelis (20 atvejų, 2022 m. – 29 atvejai). Neteisėtai valstybėse narėse esančių Moldovos piliečių skaičius sumažėjo nuo 45 835 2022 m. iki 40 170 2023 m. (12 proc. mažiau). 2023 m. Moldovos piliečių, kuriems atsisakyta leisti atvykti į valstybes nares, buvo 9 805, t. y. 26 proc. daugiau nei 2022 m. (7 785).

2023 m. Moldovos piliečiams išduotų sprendimų grąžinti skaičius išliko stabilus (2023 m. – 9 120, palyginti su 9 125 2022 m.), o grąžinamų asmenų skaičius padidėjo 37,5 proc. (2023 m. – 3 610, palyginti su 2 725 2022 m.), o tai lėmė didesnį grąžinimo rodiklį – 40 proc. 2023 m., palyginti su 29 proc. 2022 m.

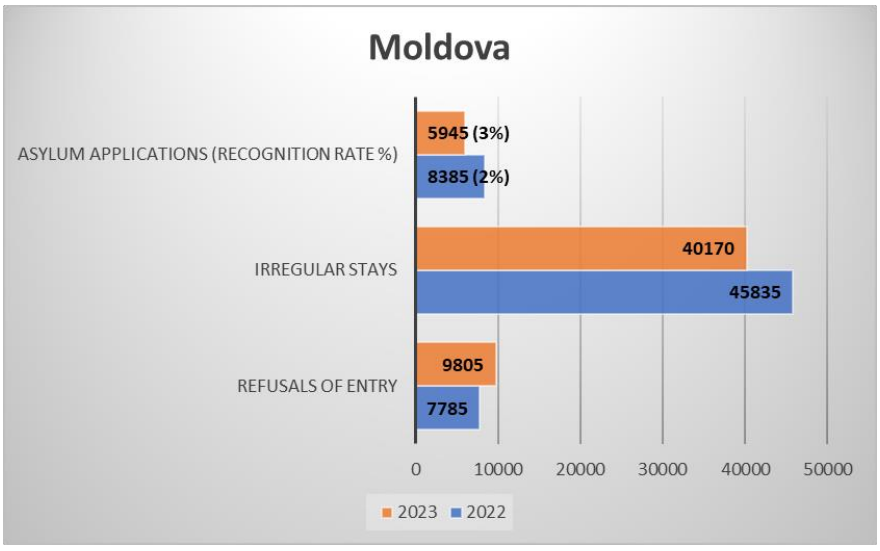

Šaltinis: Eurostatas.

3. Bendradarbiavimas migracijos, sienų valdymo ir readmisijos srityse

Moldova toliau puoselėjo tarptautinį bendradarbiavimą kovos su tarpvalstybiniu nusikalstamumu srityje veikdama platformoje EMPACT. Moldova toliau glaudžiai bendradarbiavo su įvairiais ES subjektais – FRONTEX, Europolu, CEPOL, EUDA ir Europos Sąjungos pasienio pagalbos misija Moldovoje ir Ukrainoje (EUBAM), be kita ko, per ES paramos vidaus saugumui ir sienų valdymui centrą Moldovoje.

Kalbant apie sienų valdymą, 2023 m. Moldova tęsė tvirtesnį bendradarbiavimą su FRONTEX, remdamasi 2022 m. kovo mėn. susitarimu dėl statuso, pagal kurį Agentūra gali dislokuoti Europos sienų ir pakrančių apsaugos nuolatinių pajėgų pareigūnus, turinčius vykdomuosius įgaliojimus. Tarp konkrečių rezultatų – bendros operacijos Moldovoje 2023 m. (užbaigtos) ir 2024 m. (vykdomos) prie oro sienų (Kišiniovo oro uostas) ir sausumos sienų su Rumunija ir Ukraina. Tai pirmasis susitarimas dėl statuso ir pirmoji bendra operacija, vykdoma turint vykdomuosius įgaliojimus Rytų partnerystės šalyje. Per regioninę platformą – Rytų partnerystės rizikos analizės tinklą (EaP-RAN), kuriam vadovauja FRONTEX, reguliariai keičiamasi informacija – taip pat ir žvalgybos. Be to, pasirinktuose ES oro uostuose ilgam laikui buvo dislokuoti dešimt Moldovos stebėtojų. Remdamosi 2022–2024 m. dvišaliu bendradarbiavimo planu, Moldova ir FRONTEX įgyvendino su ISV pajėgumų stiprinimu susijusias iniciatyvas.

Nuo 2022 m. liepos mėn. Kišiniove laikinai dislokuotas FRONTEX ryšių palaikymo pareigūnas Rytų partnerystės šalims, kurį iš pradžių buvo numatyta siųsti į Kyjivą.

Taip pat buvo tęsiamas dvišalis bendradarbiavimas su ES valstybėmis narėmis, be kita ko, dislokuojant Moldovos pasienio policijos pareigūnus ES valstybės narės oro uoste ir prie kitos ES valstybės narės išorės sausumos sienos, vykdant mokymus, teikiant technines ekspertines žinias ir tiekiant didelį kiekį techninės įrangos pagal ES finansuojamus projektus.

2023 m. nacionalinėms valdžios institucijoms buvo perskirstyti 4 mln. EUR pagal ES finansuojamą projektą, kuriuo mažinamas priverstinio gyventojų perkėlimo krizės poveikis, kad teikiant įrangą, infrastruktūrą ir vykdant atitinkamus mokymus būtų sustiprinti vietos sienų valdymo pajėgumai.

Tiek FRONTEX, tiek daug valstybių narių pripažino, kad Moldovos bendradarbiavimas readmisijos ir grąžinimo srityje yra puikus. Kelionės dokumentai buvo išduodami greitai ir veiksmingai; Moldovos valdžios institucijos taip pat pasiūlė visapusiškai ir veiksmingai bendradarbiauti vykdant grąžinimo operacijas, įskaitant užsakomaisiais skrydžiais. 2023 m. lapkričio mėn. Moldovos lydintiesiems asmenims surengti mokymai apie parsigabenamųjų grąžinimo operacijas, kad nuo 2024 m. jie galėtų dalyvauti šioje operatyvinėje veikloje.

4. Bendradarbiavimas saugumo srityje

Saugumo srityje 2023 m. antrus metus iš eilės Moldova patyrė Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą šalutinį poveikį, taip pat buvo aktyviau vykdomi hibridinis karas, kibernetinio saugumo išpuoliai ir įvairių formų tarpvalstybiniai nusikaltimai. 2024 m. Moldova ir toliau susidūrė su precedento neturinčiu Rusijos ir jos patikėtinių išoriniu kišimusi, ypač per 2024 m. prezidento rinkimus ir referendumą dėl stojimo į ES.

2023 m. toliau intensyvėjo ES ir Moldovos bendradarbiavimas saugumo srityje. Vienas iš šio bendradarbiavimo elementų buvo 2022 m. įsteigtas Moldovos ir ES vidaus saugumo ir sienų valdymo centras (toliau – ES saugumo centras). 2023 m. ES saugumo centro prioritetinės veiklos sritys buvo šios: kova su terorizmu ir smurtiniu ekstremizmu, hibridinėmis grėsmėmis ir prekyba narkotikais.

2023 m. gegužės mėn. pagal civilinę BSGP pradėta vykdyti ES partnerystės misija (EUPM). Jos užduotis – didinti Moldovos saugumo sektoriaus atsparumą krizių valdymo ir hibridinių grėsmių srityse. Vykdant misiją ne tik teikiamos konsultacijos ir rengiami mokymai, bet veikia ir projektų grupė, kuri teikia tikslinę operatyvinę paramą.

Toliau bendradarbiauta su Europolu ir Moldova raginama toliau naudotis esamomis priemonėmis. Europolo būstinėje dislokuotas Moldovos ryšių palaikymo pareigūnas, o nuo 2023 m. kovo mėn. yra dislokuoti Moldovoje ir teikia operatyvinę paramą bei keičiasi geriausios praktikos pavyzdžiais, visų pirma tarpvalstybinio organizuoto nusikalstamumo srityje, atrinkti Europolo pareigūnai. Kartu su Europolu, pasitelkiant EMPACT ir ES saugumo centrą, buvo vykdomi operatyviniai kovos su šaunamaisiais ginklais, narkotikais ir prekyba žmonėmis veiksmai. 2022–2023 m. rengdama nacionalinius sunkių formų ir organizuoto nusikalstamumo grėsmių vertinimus Moldova naudojosi Europolo sunkių formų ir organizuoto nusikalstamumo grėsmių vertinimo (SOCTA) metodika. 2023 m. suintensyvėjo keitimasis informacija su Europolu. Moldova šiuo metu įgyvendina 2024–2025 m. EMPACT operatyvinių veiksmų planus.

2023 m. kovo mėn. – 2024 m. kovo mėn. penkios jungtinės tyrimo grupės, kurias sudarė Moldovos ir ES valstybių narių personalas, dalyvaujant Eurojustui, vykdė operatyvinius veiksmus tiek Moldovoje, tiek atitinkamose ES valstybėse narėse. 2023 m. liepos mėn. Moldova paskyrė Eurojusto ryšių prokurorą šešių mėnesių laikotarpiui, kuris vėliau pratęstas iki 2024 m. liepos 31 d.

2023 m. Moldova labai intensyviai keitėsi informacija su Interpolu. Agentūra taip pat vykdė daug mokymo programų, skirtų Moldovos policijos darbuotojams.

Buvo tęsiamas dvišalis bendradarbiavimas su ES valstybėmis narėmis. Moldovai suteikta pagalba apėmė teisėsaugos pareigūnų mokymą, technines ekspertines žinias, dalijimąsi žiniomis ir specializuotos programinės įrangos teikimą. Trys ES valstybės narės bendradarbiavo su Moldova vykdydamos Pietryčių Europos teisėsaugos centro (SELEC) bendradarbiavimo veiksmus, o teisėsaugos ir saugumo agentūros vykdė daug bendrų veiksmų ir (arba) tyrimų.

Kalbant apie kovą su korupcija, 2023 m. spalio mėn. įsigaliojo naujas įstatymas dėl informatorių apsaugos, o 2023 m. gruodžio mėn. Moldova priėmė Nacionalinę 2024–2028 m. sąžiningumo ir kovos su korupcija programą.

Remdamasi 2012 m. susitarimo memorandumu, taip pat įgyvendinant projektą EU4MD II, Moldova toliau bendradarbiavo su EUDA.

5. Rekomendacijos

Moldova imasi veiksmų, kad įgyvendintų Komisijos anksčiau pateiktas rekomendacijas. Vis dėlto būtina toliau daryti pažangą ir atlikti tokius darbus:

a) derinti Moldovos vizų politiką su ES sudarytu šalių, kurių piliečiams taikomas reikalavimas turėti vizą, sąrašu, visų pirma dėl šalių, Europos Sąjungai keliančių neteisėtos migracijos arba saugumo riziką;

b) toliau kovoti su organizuotu nusikalstamumu, ypatingą dėmesį skiriant kovai su šaunamųjų ginklų ir narkotikų kontrabanda, kovai su prekyba žmonėmis ir organizuoto nusikalstamumo finansiniams aspektams.

JUODKALNIJA

1. Vizų politikos suderinimas

Juodkalnija taiko bevizį režimą 11 šalių, įtrauktų į ES sudarytą šalių, kurių piliečiams taikomas reikalavimas turėti vizą, sąrašą; septynioms iš jų (Azerbaidžanui, Baltarusijai, Katarui, Kinijai[29], Kuveitui, Rusijai[30] ir Turkijai) taikomas nuolatinis bevizis režimas, o keturioms šalims (Armėnijai, Egiptui, Kazachstanui ir Saudo Arabijai) nuo balandžio iki spalio mėn. taikomas sezoninis bevizis režimas, kai į Juodkalniją leidžiama atvykti turizmo tikslais.

2023 m. balandžio mėn. Armėnijai, Egiptui, Kazachstanui, Saudo Arabijai ir Uzbekistanui nustatytas sezoninis bevizis režimas nustojo galioti 2023 m. spalio 31 d. 2024 m. bevizis režimas buvo atnaujintas visoms minėtoms šalims, išskyrus Uzbekistaną, ir galioja nuo 2024 m. gegužės 1 d. iki spalio 31 d. Pagal sezoninį bevizį režimą keturių pirmiau minėtų šalių piliečiai tam tikromis sąlygomis gali atvykti į Juodkalniją 30 dienų laikotarpiui. Be to, tam tikriems trečiųjų šalių piliečiams, bent trejus metus turintiems leidimą gyventi Jungtiniuose Arabų Emyratuose, taip pat buvo įvestas sezoninis bevizis režimas, pagal kurį galima atvykti ne ilgesniam kaip 10 dienų laikotarpiui.

Dėl nepakankamo Juodkalnijos vizų politikos suderinimo su ES vizų politika didėja neteisėtos migracijos į ES Vakarų Balkanų maršrutu rizika. Komisija tikisi, kad Juodkalnija padarys pažangą derindama vizų politiką. Įgyvendindama savo reformų darbotvarkę pagal ekonomikos augimo planą, Juodkalnija įsipareigojo toliau derinti savo teisės aktus su ES šalių, kurioms taikomas reikalavimas turėti vizą, sąrašu, užtikrinti savo sistemų ir dabartinėje vizų patvirtinimo sistemoje naudojamų duomenų bazių sąveikumą, pradėti rinkti biometrinius duomenis ir nustatyti papildomas saugumo priemones, taikytinas tikrinant atvykstančius trečiųjų šalių piliečius, kuriems taikomas bevizis režimas.

Kol teisės aktai bus visiškai suderinti, minimali laikina priemonė, kurios tikimasi iš Juodkalnijos, būtų griežtesnis atvykstančių trečiųjų šalių piliečių, kuriems taikomas bevizis režimas, visų pirma atvykstančių iš šalių, keliančių saugumo ar neteisėtos migracijos riziką, tikrinimas.

2. Su neteisėta migracija, tarptautinės apsaugos prašymais, grąžinimu ir readmisija susijusių tendencijų stebėsena

2022–2023 m. Juodkalnijos piliečių valstybėse narėse pateiktų tarptautinės apsaugos prašymų skaičius šiek tiek sumažėjo (11 proc.) – 2023 m. pateikti 375 prašymai, palyginti su 420 prašymų 2022 m. 2023 m. prieglobsčio suteikimo rodiklis išliko stabilus – 3 proc., palyginti su ankstesniais metais (4 proc.).

Valstybės narės 2023 m. pranešė apie keturis Juodkalnijos piliečių neteisėto sienos kirtimo atvejus, 2022 m buvo nustatytas vienas toks atvejis. Nustatyta, kad Juodkalnijos piliečių, kurie 2023 m. valstybėse narėse buvo neteisėtai, skaičius sumažėjo 12 proc. (nuo 1 100 2022 m. iki 970 2023 m.). 2023 m. nepatenkintų prašymų leisti Juodkalnijos piliečiams atvykti į valstybes nares skaičius sumažėjo 29,5 proc. (370 nepatenkintų prašymų 2023 m., palyginti su 525 prašymais 2022 m.).

---

[29] Kinijos piliečiai, turintys galiojantį kelionės dokumentą, kurie į Juodkalniją atvyksta, joje būna ir iš jos išvyksta kartu kaip organizuota turistų grupė, gali būti Juodkalnijoje iki 30 dienų, jeigu jie turi apmokėto kelionės paslaugų paketo įrodymą ir numatyto grįžimo į kilmės arba tranzito šalį įrodymą.

[30] Baltarusijos ir Rusijos piliečiai, turėdami tų šalių išduotą galiojantį kelionės dokumentą, gali būti Juodkalnijoje iki 30 dienų.

Priimtų sprendimų grąžinti šalies piliečius skaičius sumažėjo 7 proc. (425 tokie sprendimai 2023 m., palyginti su 465 – 2022 m.), o grąžintų asmenų skaičius sumažėjo 26 proc. (215 asmenų 2023 m., palyginti su 290 asmenų 2022 m.). Atitinkamai grąžinimo rodiklis sumažėjo – nuo 62 proc. 2022 m. iki 51 proc. 2023 m., taigi teigiama pastarųjų metų tendencija pakito.

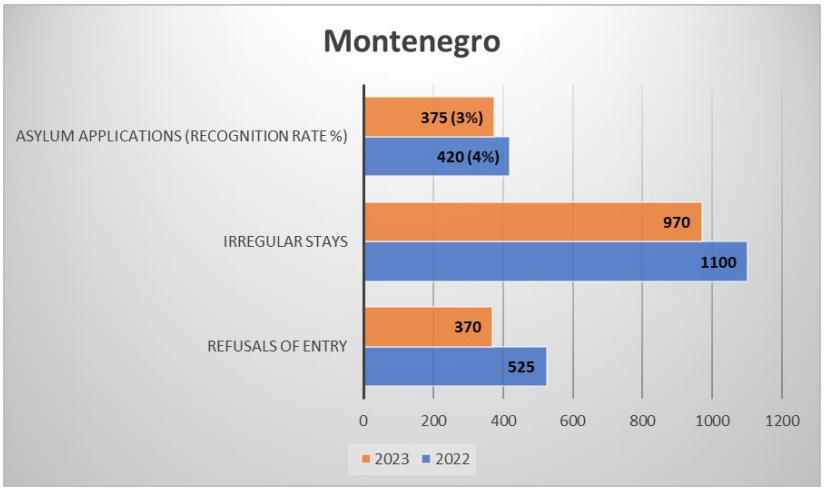

Šaltinis: Eurostatas.

3. Bendradarbiavimas migracijos, sienų valdymo ir readmisijos srityse

Juodkalnija tinkamai bendradarbiavo su ES readmisijos srityje. 2023 m. nebuvo pranešta apie jokias problemas ir valstybės narės nepateikė jokio prašymo dėl kelionės dokumentų tapatybės nustatymo ir gavimo, nes laikoma, kad atitinkamos ES ir Juodkalnijos readmisijos susitarimo nuostatos iki šiol įgyvendinamos veiksmingai ir šiuo klausimu jokia papildoma FRONTEX pagalba nėra reikalinga.

Paskelbus FRONTEX metinį kvietimą Vakarų Balkanų institucijoms partnerėms dalyvauti FRONTEX vadovaujamuose šalių darbo grupių posėdžiuose[31] stebėtojų teisėmis, Juodkalnijai buvo suteiktas stebėtojos statusas šalių darbo grupėse, skirtose Alžyrui, Bangladešui, Irakui ir Marokui.

Taip pat pranešama apie glaudų readmisijos srities bendradarbiavimą su trečiosiomis šalimis Vakarų Balkanuose. Juodkalnija šiuo metu nėra sudariusi readmisijos susitarimų su nė viena iš pagrindinių migrantų kilmės šalių, nepaisant pastarojo meto pastangų megzti ryšius.

Kalbant apie bendradarbiavimą su FRONTEX, 2023 m. gegužės mėn. Juodkalnija ir Europos Sąjunga pasirašė naują susitarimą dėl statuso dėl FRONTEX vykdomos operatyvinės veiklos. Susitarimu sudaromos sąlygos organizuoti bendras operacijas ir dislokuoti FRONTEX sienų valdymo būrius Juodkalnijoje. Tai apima operatyvinės veiklos vykdymą bet kuriame sienos kirtimo punkte ir bet kurioje vietoje Juodkalnijos teritorijoje (ne tik prie ES išorės sienos, kaip anksčiau), kai Europos sienų ir pakrančių apsaugos nuolatinio korpuso pareigūnai dirba kartu su Juodkalnijos pasienio policijos pareigūnais, vykdydami sienų kontrolę ir turėdami galimybę naudotis vykdomaisiais įgaliojimais. Šiuo metu rengiamas darbo susitarimas, kuriuo apibrėžiamas EUROSUR sistemos naudojimo vykdant operatyvinę veiklą valdymas. Naujasis susitarimas pradėtas įgyvendinti 2023 m. lapkričio 1 d. vykdant išplėstą bendrą operaciją „JO Montenegro Land 2023“. Vykdant 2024 m. bendrą operaciją numatyta galimybė bendradarbiaujant su FRONTEX aktyvuoti *ad hoc* sausumos ir jūrų sienos perėjimo punktus.

[31] Siekiant keistis informacija grąžinimo srityje, surengti konkrečioms trečiosioms šalims skirti posėdžiai, kuriuose dalyvavo ir kuriems pirmininkavo (kartu su FRONTEX) valstybių narių atstovai.

Glaudžiai bendradarbiaujant su FRONTEX dar labiau sustiprinti Juodkalnijos koordinavimo centro pajėgumai. Toliau plėtota Juodkalnijos koordinavimo centro vidaus struktūra, įsigyta transporto priemonių ir patrulinių laivų, taip padidinant centro veiklos pajėgumus.

Juodkalnija toliau įgyvendino savo integruoto sienų valdymo strategiją ir savo Šengeno veiksmų planą. Sienų valdymo įranga buvo toliau laipsniškai atnaujinama, atsižvelgiant į Šengeno veiksmų planą.

Juodkalnija tęsė bendradarbiavimą su ES prieglobsčio agentūra (EUAA) pagal 2021 m. bendras veiksmų gaires, kurių galiojimas buvo pratęstas, iki kol bus parengtos kitos veiksmų gairės. Antrųjų veiksmų gairių poreikių vertinimas atliktas 2024 m. pavasarį. Intensyvus Juodkalnijos ir EUAA bendradarbiavimas jau davė reikšmingų rezultatų įgyvendinant veiksmų planą, ir manoma, kad jis sustiprino Juodkalnijos prieglobsčio sistemą.

Kalbant apie tolesnį darbą prieglobsčio srityje, Juodkalnija pagal ES finansuojamą ir TMO įgyvendinamą projektą „Individuali integruoto sienų valdymo pajėgumų stiprinimo Juodkalnijoje priemonė“ siekia sukurti migrantų elektroninės atpažinties ir registravimo sistemą.

4. Bendradarbiavimas saugumo srityje

Juodkalnija toliau aktyviai bendradarbiavo su Interpolu, Europolu, CEPOL ir ES valstybėmis narėmis. Tarptautinio policijos bendradarbiavimo su Europolu srityje 2023 m. daugiausia pastangų buvo skiriama kovai su tarpvalstybine prekyba kokainu, organizuotomis nusikalstamomis grupėmis, įskaitant sunkius nusikaltimus ir korupciją. 2023 m. Juodkalnija dalyvavo 54 operatyviniuose veiksmuose pagal 10 EMPACT operatyvinių veiksmų planų. Toliau reguliariai keistasi informacija su Europolu naudojantis SIENA. Nuo 2015 m. pagrindinėje Europolo būstinėje dislokuotas ryšių palaikymo pareigūnas iš Juodkalnijos.

Siekiant plėtoti analitinius duomenis ir žvalgybos informaciją apie neteisėto žmonių gabenimo tinklus, Pasienio policijos Žvalgybos reikalų ir rizikos analizės departamente įsteigta Kovos su neteisėtu žmonių gabenimu ir tarpvalstybiniu nusikalstamumu grupė. 2023 m. pasienio policija, bendradarbiaudama su kompetentingais prokurorais ir kriminaline policija, pradėjo operatyvinius tyrimo veiksmus, po kurių pradėtos kelios naujos SIENA bylos, siekiant tirti neteisėtai migrantus per Juodkalnijos teritoriją gabenančias asmenų grupes.

Juodkalnija toliau įgyvendina priemones pagal ES ir Juodkalnijos susitarimą dėl bendro kovos su terorizmu Vakarų Balkanuose veiksmų plano įgyvendinimo.

2023 m. lapkričio mėn. pasirašytas atnaujintas Juodkalnijos ir ES dvišalis susitarimas dėl Vakarų Balkanų partnerių bendro kovos su terorizmu veiksmų plano įgyvendinimo. Juodkalnija toliau įgyvendina bendrus kovos su terorizmu veiksmus su atskiromis Vakarų Balkanų partnerėmis.

Juodkalnija toliau bendradarbiavo su EUDA vykdant projektą IPA8.

5. Pilietybės suteikimo investuotojams programos

Kaip nurodyta šeštojoje ataskaitoje pagal bevizio režimo sustabdymo mechanizmą, 2022 m. gruodžio 31 d. Juodkalnijos pilietybės suteikimo investuotojams programa buvo nutraukta, tačiau Juodkalnijos valdžios institucijos toliau nagrinėjo prašymus suteikti pilietybę, pateiktus iki nutraukimo dienos.

2023 m. Juodkalnija išnagrinėjo 423 prašymus (dėl 423 prašytojų ir 927 šeimos narių) ir suteikė pilietybę 701 asmeniui. Iš šio 701 asmens 396 turi Rusijos Federacijos, o 65 Kinijos Liaudies Respublikos pilietybę. Pilietybė buvo suteikta asmenims, turintiems kitų trečiųjų šalių, kurių piliečiams taikomas reikalavimas turėti vizą (Baltarusijos, Filipinų, Indijos, Indonezijos, Kambodžos,

Kazachstano, Libano, Malaizijos, Nigerijos, Pakistano, Pietų Afrikos, Saudo Arabijos, Turkijos, Tuniso ir Uzbekistano), pilietybę. Juodkalnija pranešė, kad dėl visų asmenų, kuriems buvo suteikta Juodkalnijos pilietybė ir dėl kurių vėliau paaiškėja, kad jie yra įtraukti į asmenų, kuriems taikomos tarptautinės ribojamosios priemonės, sąrašą, vyriausybė yra įsipareigojusi pagal įstatymą pradėti procedūras dėl Juodkalnijos pilietybės netekimo.

Komisija toliau stebės visus pokyčius šioje srityje, kol bus išnagrinėti visi likę prašymai.

6. Rekomendacijos

Juodkalnija imasi veiksmų, kad įgyvendintų Komisijos anksčiau pateiktas rekomendacijas. Vis dėlto būtina toliau daryti pažangą ir atlikti tokius darbus:

a) suderinti Juodkalnijos vizų politiką su šalių, kurių piliečiams taikomas reikalavimas turėti vizą, ES sąrašu. Kol teisės aktai bus visiškai suderinti, minimali laikina priemonė, kurios tikimasi iš Juodkalnijos, būtų saugumo priemonės, be kita ko, griežtesnis atvykstančių trečiųjų šalių piliečių, kuriems taikomas bevizis režimas, visų pirma atvykstančių iš šalių, keliančių saugumo ar neteisėtos migracijos riziką, tikrinimas vykdant operatyvines ir (arba) administracines iniciatyvas (pavyzdžiui, sienos perėjimo punktuose) arba nustatant tokį reikalavimą nacionalinės teisės aktais;

b) užtikrinti, kad nebaigtos nagrinėti paraiškos pagal neseniai nutrauktą pilietybės suteikimo investuotojams programą būtų tikrinamos ir nagrinėjamos laikantis aukščiausių galimų saugumo standartų ir kad pagal tą programą asmenims, kuriems taikomos tarptautinės ribojamosios priemonės, suteikta pilietybė būtų panaikinta.

ŠIAURĖS MAKEDONIJA

1. Vizų politikos suderinimas

Turkija tėra vienintelė trečioji šalis, kuriai Šiaurės Makedonija taiko bevizį režimą, o ES – reikalavimą turėti vizą. Nuo šeštosios ataskaitos pagal bevizio režimo sustabdymo mechanizmą padėtis nepasikeitė. Visos kitos priemonės, kurių imtasi 2023 m., kad būtų padaryta pažanga derinant vizų politiką, 2024 m. buvo toliau taikomos. Visų pirma, 2023 m. sausio mėn. Šiaurės Makedonija vėl nustatė reikalavimą turėti vizą Botsvanos ir Kubos piliečiams. Sprendimas laikinai leisti Azerbaidžano piliečiams atvykti į Šiaurės Makedoniją be vizos nustojo galioti 2023 m. kovo mėn. ir nebuvo pratęstas.

2. Su neteisėta migracija, tarptautinės apsaugos prašymais, grąžinimu ir readmisija susijusių tendencijų stebėsena

2023 m. Šiaurės Makedonijos piliečių valstybėse narėse pateiktų tarptautinės apsaugos prašymų padaugėjo 2 proc. – 2023 m. pateikti 6 855 prašymai, palyginti su 6 715 prašymų 2022 m. Prieglobsčio suteikimo rodiklis buvo 1 proc. (palyginti su 2 proc. 2022 m.).

2023 m. ES lygmeniu pranešta apie 12 neteisėto Šiaurės Makedonijos piliečių įvykdyto sienos kirtimo atvejų, 2022 m. tokių atvejų buvo 9. Palyginti su ankstesniais metais, 2023 m. neteisėtai valstybėse narėse esančių Šiaurės Makedonijos piliečių skaičius išliko stabilus – 2023 m. nustatyti 7 055 neteisėto buvimo atvejai, 2022 m. – 7 035. Atsisakymų leisti atvykti skaičius sumažėjo 19 proc. – nuo 3 080 atsisakymų 2022 m. iki 2 495 2023 m.

Praėjusiais metais pirmą kartą stebėta priimtų sprendimų grąžinti Šiaurės Makedonijos piliečius skaičiaus mažėjimo tendencija (3 015 sprendimų 2023 m., palyginti su 3 150 sprendimų 2022 m., t. y. 4 proc. mažiau), o grąžintų asmenų skaičius padidėjo 20,5 proc. (1 965 asmenys 2023 m., palyginti su 1 630 asmenų 2022 m.). Valstybės narės pranešė apie tinkamą bendradarbiavimą grąžinimo ir readmisijos srityse, o grąžinimo rodiklis 2023 m. padidėjo iki 65 proc., palyginti su 52 proc. 2022 m.

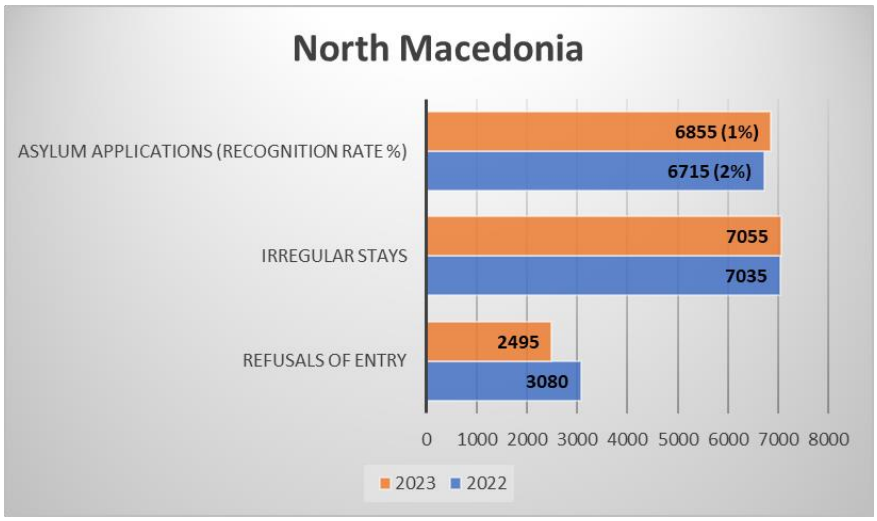

Šaltinis: Eurostatas.

3. Bendradarbiavimas migracijos, sienų valdymo ir readmisijos srityse

Sudarius 2022 m. susitarimą dėl statuso, Šiaurės Makedonija ir FRONTEX ataskaitiniu laikotarpiu sienų valdymo srityje be pakitimų vykdė aukšto lygio bendradarbiavimą (pasirašius susitarimą 2023 m. Šiaurės Makedonijoje buvo dislokuoti FRONTEX pareigūnai). Susitarimas dėl statuso

įgyvendinamas sklandžiai vykdant bendrą FRONTEX operaciją Šiaurės Makedonijoje. Taip pat reguliariai dalyvaujama kitose FRONTEX bendrose operacijose ir bendrų veiksmų dienose.

Apskritai valstybės narės pranešė apie gerą bendradarbiavimą sienų valdymo ir readmisijos srityse; visgi būtų galima pagerinti veiklos rezultatus prie sausumos sienų, taip pat reikėtų siekti tiek geresnių readmisijos rezultatų, tiek trumpesnių jos terminų.

2023 m. valstybėms narėms neprireikė jokios papildomos FRONTEX pagalbos dėl tapatybės nustatymo ir kelionės dokumentų įgijimo. Tai galėtų reikšti, kad atitinkami ES ir Šiaurės Makedonijos readmisijos susitarimo aspektai įgyvendinami veiksmingai. Paskelbus FRONTEX metinį kvietimą Vakarų Balkanų institucijoms partnerėms dalyvauti FRONTEX valdomuose šalių darbo grupės posėdžiuose stebėtojų teisėmis, Šiaurės Makedonijai buvo suteiktas stebėtojos statusas šalių darbo grupėse, skirtose Alžyrui, Bangladešui, Irakui ir Marokui.

Galioja trečios kartos 2023–2025 m. laikotarpio bendradarbiavimo veiksmų gairės, dėl kurių susitarė EUAA ir Šiaurės Makedonija, kurios tebėra svarbi prieglobsčio ir priėmimo sistemos stiprinimo priemonė.

2024 m. spalio mėn. Šiaurės Makedonija prisijungė prie Europos migracijos tinklo (ES migracijos ir prieglobsčio ekspertų tinklo) kaip šalis stebėtoja.

4. Bendradarbiavimas saugumo srityje

Bendradarbiavimo ir keitimosi informacija su Europolu lygis yra geras ir 2023 m. buvo intensyvesnis. Nuo 2015 m. Europole dislokuotas ryšių palaikymo pareigūnas iš Šiaurės Makedonijos. Šiaurės Makedonijos teisėsaugos institucijos teikia informaciją apie konfiskuotus ginklus ir suimtus įtariamuosius, taip pat grįžtamąją informaciją, kai to prašoma vykdant operatyvinę veiklą. Šiaurės Makedonija taip pat dalyvauja EMPACT.

2023 m., palyginti su 2022 m., labai padažnėjo reguliarūs Šiaurės Makedonijos ir Europolo apsikeitimai informacija pagal nusikalstamas sritis. Taip pat dažniau keistasi informacija naudojantis SIENA ir CT SIENA (naudojimosi pastarąja platforma atvejų 38 proc. daugiau, palyginti su 2022 m.). Šiaurės Makedonija toliau dalyvavo ankstesniais metais pradėtuose Europolo analitiniuose projektuose ir 2023–2024 m. prisijungė prie dar trijų projektų.

Dabartiniu laikotarpiu Europole dirbti paskirtas Šiaurės Makedonijos ryšių palaikymo pareigūnas aktyviai dalyvavo savaitiniuose susitikimuose, susijusiuose su kova su terorizmu.

Šiaurės Makedonija toliau bendradarbiavo su EUDA vykdant projektą IPA8.

5. Pilietybės suteikimo investuotojams programos

Pagal Šiaurės Makedonijos pilietybės įstatymą asmenims, kurių atžvilgiu šalis turi ypatingų ekonominių interesų, leidžiama įgyti pilietybę netaikant jokių ankstesnės gyvenamosios vietos reikalavimų. 2023 ir 2024 m. šis įstatymas nebuvo keičiamas. 2023 m. nebuvo priimta jokių sprendimų dėl prašymų suteikti pilietybę dėl ypatingų ekonominių interesų, nors buvo pateikti penki prašymai, kurie šiuo metu vertinami. Komisija pakartoja, kad įgyvendinant šį įstatymą pilietybė mainais už investicijas neturėtų būti suteikiama sistemingai, nes tuo gali būti naudojamasi siekiant apeiti ES trumpalaikių vizų išdavimo procedūrą ir išsamų su ja susijusios individualios migracijos ir saugumo rizikos vertinimą ir todėl tai gali turėti įtakos beviziam režimui.

6. Rekomendacijos

Šiaurės Makedonija imasi veiksmų, kad įgyvendintų daugumą Komisijos anksčiau pateiktų rekomendacijų. Vis dėlto būtina toliau daryti pažangą ir atlikti tokius darbus:

a) visiškai suderinti Šiaurės Makedonijos vizų politiką su ES šalių, kurių piliečiams taikomas reikalavimas turėti vizą, sąrašu. Kol teisės aktai bus visiškai suderinti, minimali laikina priemonė, kurios tikimasi iš Šiaurės Makedonijos, būtų griežtesnis atvykstančių trečiųjų šalių piliečių, kuriems taikomas bevizis režimas, tikrinimas vykdant operatyvines ir (arba) administracines iniciatyvas (pavyzdžiui, sienos perėjimo punktuose) arba nustatant tokį reikalavimą nacionalinės teisės aktais;

b) užtikrinti, kad prašymai dėl pilietybės pagal „ypatingų ekonominių interesų“ įstatymą būtų nagrinėjami išsamiai patikrinant prašytojus, ir nesudaryti sąlygų sistemingai įgyti pilietybę dėl ypatingų ekonominių interesų.

SERBIJA

1. Vizų politikos suderinimas

Serbija taiko bevizį režimą 16 šalių, įtrauktų į ES sudarytą šalių, kurių piliečiams taikomas reikalavimas turėti vizą, sąrašą: Armėnijai, Azerbaidžanui, Bahreinui, Baltarusijai, Indonezijai, Jamaikai, Katarui, Kazachstanui, Kinijai, Kirgizijai, Kuveitui, Mongolijai, Omanui, Rusijai, Surinamui ir Turkijai.

Siekdama geriau suderinti savo vizų politiką su ES vizų politika, 2022 m. spalio mėn. – 2023 m. balandžio mėn. laikotarpiu Serbija nusprendė pradėti taikyti visapusišką vizų režimą Bolivijos, Burundžio, Bisau Gvinėjos, Kubos, Indijos ir Tuniso piliečiams.

2023 m. lapkričio mėn. Serbija priėmė vizų režimo suderinimo su ES vizų politika planą, kuriame nurodyta, kad teisės aktai dėl šalių, kurių piliečiams ES taiko reikalavimą turėti vizą, bus suderinti likus vieniems metams arba šešiems mėnesiams iki Serbijos įstojimo į ES. Vis dėlto, kadangi dėl nepakankamo vizų politikos suderinimo didėja neteisėtos migracijos į ES Vakarų Balkanų maršrutu rizika, Komisija tikisi, kad Serbija visų politikos derinimo srityje darys spartesnę pažangą. Įgyvendindama reformų darbotvarkę pagal ekonomikos augimo planą Serbija įsipareigojo siekti didesnio suderinamumo su ES šalių, kurių piliečiams taikomas reikalavimas turėti vizą, sąrašu. Kol teisės aktai bus visiškai suderinti, minimali laikina priemonė, kurios tikimasi iš Serbijos, būtų griežtesnis trečiųjų šalių piliečių, kuriems taikomas bevizis režimas, visų pirma atvykstančių iš šalių, keliančių saugumo ar neteisėtos migracijos riziką, tikrinimas.

2. Su neteisėta migracija, tarptautinės apsaugos prašymais, grąžinimu ir readmisija susijusių tendencijų stebėsena

2023 m. Serbijos piliečiai valstybėse narėse pateikė 4 690 tarptautinės apsaugos prašymų – 9,5 proc. daugiau nei 2022 m. (4 280), o tai reiškia, kad ankstesnių metų tendencija nepakito. Prieglobsčio suteikimo rodiklis sumažėjo nuo 5 proc. 2022 m. iki 2 proc. 2023 m.

Serbijos piliečių įvykdyto neteisėto ES išorės sienų kirtimo atvejų sumažėjo 34 proc. – 2022 m. tokių atvejų buvo 32, 2023 m. – 21. Neteisėtai valstybėse narėse esančių Serbijos piliečių skaičius toliau mažėjo – 2023 m. tokių asmenų buvo 13 025, palyginti su 13 625 2022 m. (4 proc. mažiau). 2023 m. toliau stebėta nepatenkintų prašymų leisti Serbijos piliečiams atvykti į ES skaičius mažėjimo tendencija – tokių prašymų pateikta 13 proc. mažiau (2022 m. – 6 550, o 2023 m. – 5 675).

Išduotų grąžinimo sprendimų skaičius padidėjo 4 proc. (2023 m. – 5 835, o 2022 m. – 5 630). Panašiai, grąžintų asmenų skaičius padidėjo 5 proc. (2023 m. – 3 505, o 2022 m. – 3 245), o grąžinimo rodiklis padidėjo nuo 58 proc. 2022 m. iki 60 proc. 2023 m.

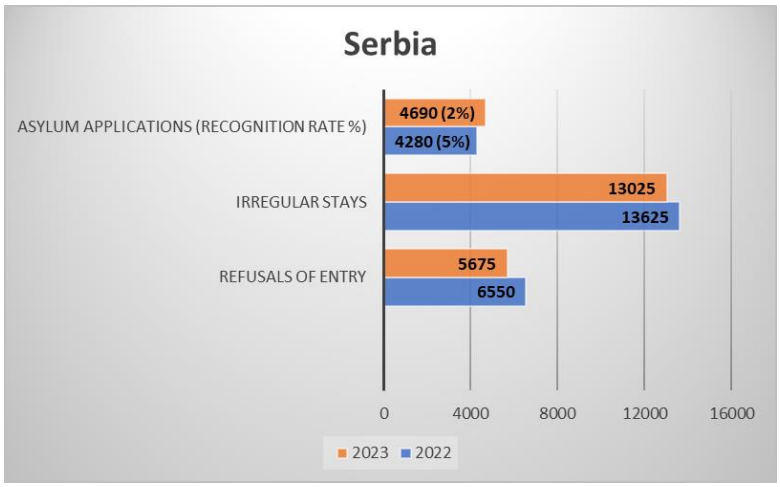

Šaltinis: Eurostatas.

3. Bendradarbiavimas migracijos, sienų valdymo ir readmisijos srityse

Serbija toliau konstruktyviai bendradarbiauja su ES įgyvendinant ES veiksmų planą dėl Vakarų Balkanų. 2023 m. Serbija toliau įgyvendino naują 2022–2027 m. integruoto sienų valdymo strategiją ir 2022–2024 m. veiksmų planą. Serbijos pastangos apsaugoti savo sienas ir kovoti su neteisėtai migrantus gabenančiais asmenimis nuo 2023 m. spalio mėn. vykdant specialias policijos operacijas turėjo didelį atgrasomąjį poveikį visame regione – šiuo metu sumažėjo spaudimas ir keičiasi migracijos maršrutai. Pastebėta, kad dažniau naudojamas Bosnijos ir Hercegovinos–Kroatijos koridorius, pirmiausia dėl sunkumų, kylančių vykstant tranzitu per Serbiją, ir dėl to, kad neteisėtai žmones gabenantys asmenys savo operacijas palaipsniui pritaiko atsižvelgdami į naujas realijas vietoje.

Serbija tęsė bendradarbiavimą su FRONTEX migracijos ir sienų valdymo srityse, remdamasi darbo susitarimu ir susitarimu dėl statuso; pastarajame numatyta galimybė vykdant bendras operacijas dislokuoti Europos sienų ir pakrančių apsaugos nuolatinių pajėgų pareigūnus, kuriems suteikti vykdomieji įgaliojimai. 2024 m. birželio 25 d. pasirašytas naujas susitarimas dėl statuso. Belgrade dislokuotas FRONTEX ryšių palaikymo pareigūnas, kuriam suteikti regioniniai įgaliojimai, apimantys Serbiją, Bosniją ir Hercegoviną bei Juodkalniją. FRONTEX ir dalyvaujančios ES valstybės narės toliau dislokavo nuolatinio korpuso pareigūnus Serbijos sausumos sienos su Bulgarija ir Vengrija ruožuose.

Serbija toliau bendradarbiavo su EUAA. Atitinkamo veiksmų plano galiojimas buvo pratęstas 2023 m. kaip bendradarbiavimo su EUAA pagrindas. Parengtos trečiosios 2024–2026 m. bendradarbiavimo veiksmų gairės ir laukiama, kol jos bus galutinai patvirtintos.

2023 m. kovo mėn. Serbija prisijungė prie Europos migracijos tinklo (ES migracijos ir prieglobsčio ekspertų tinklo) kaip šalis stebėtoja.

Serbija toliau bendradarbiavo su ES valstybėmis narėmis migracijos ir sienų valdymo srityje, remdamasi dvišaliais ir (arba) daugiašaliais susitarimais. Bendradarbiavimo pavyzdžiai, be kita ko, apima įrangą ir (arba) techninę pagalbą, keitimąsi informacija ir (arba) statistiniais duomenimis (įskaitant ataskaitas apie padirbtus dokumentus ir tarpvalstybinius nusikaltimus), rizikos analizę, bendrą patruliavimą pasienyje (1 342 tokio patruliavimo su Bulgarijos, Kroatijos, Vengrijos ir Rumunijos pareigūnais atvejai), mokymus ir kt. 2023 m. pradėta vykdyti trišalė Serbijos, Austrijos ir Vengrijos iniciatyva (pagrįsta 2022 m. lapkričio mėn. susitarimu), kuria siekiama stiprinti Serbijos sienos su Šiaurės Makedonija kontrolę sukuriant bendrą specialiosios paskirties grupę, sudarytą iš Austrijos, Vengrijos ir Serbijos pareigūnų, ir sutelkiant šių trijų šalių suteiktą įrangą.

Readmisijos srityje FRONTEX ir ES valstybės narės pranešė apie apskritai gerą bendradarbiavimą su Serbija. Tačiau kalbant apie trečiųjų šalių piliečių (daugiausia Afganistano, Maroko ir Sirijos piliečių) grąžinimą, Serbijos valdžios institucijos patenkino tik pusę ES valstybių narių pateiktų prašymų (1 090 iš 2 198).

4. Bendradarbiavimas saugumo srityje

Serbija toliau glaudžiai bendradarbiavo su Europolu, ypač sunkių nusikaltimų, organizuoto nusikalstamumo ir kovos su terorizmu srityse. Europolo būstinėje toliau dirba Serbijos ryšių palaikymo pareigūnas. Koordinuojant Europolui buvo vykdomas intensyvus operatyvinis bendradarbiavimas su ES valstybėmis narėmis, be kita ko, pasitelkiant jungtines tyrimų grupes ir specialias daugiašales darbo grupes, kaip antai, operatyvinę darbo grupę RAPAX, kuriai pavesta kovoti su prekyba žmonėmis seksualinio išnaudojimo tikslais, vykdoma tarp Europos ir Lotynų Amerikos.

Serbija toliau dalyvavo EMPACT veikloje. Svarbi bendradarbiavimo su Europolu dalis apima reguliarų keitimąsi informacija naudojantis SIENA. Be to, Serbijos policija toliau teikė informaciją Europolo duomenų bazėms ir analitiniams projektams; 2023 m. Serbija pateikė 10 proc. daugiau informacijos nei 2022 m.

2023 m. Serbija labai intensyviai bendradarbiavo su CEPOL tiek mokymų, tiek keitimosi darbuotojais srityse; daugiausia dėmesio buvo skiriama kibernetiniams nusikaltimams, kriptovaliutoms, melagingoms naujienoms ir (arba) dezinformacijai ir policijos darbuotojų skaitmeniniams įgūdžiams.

Eurojustas ir Serbija toliau glaudžiai bendradarbiavo baudžiamosiose bylose, visų pirma per Serbijos ryšių prokurorą. Serbija taip pat dalyvavo Eurojusto remiamose jungtinėse tyrimų grupėse.

Serbija toliau glaudžiai bendradarbiavo su Interpolu saugumo srityje. Siekiant kovoti su sunkiais nusikaltimais pasienio regionuose, be kita ko, su neteisėtu migrantų gabenimu ir neteisėtu narkotikų, ginklų ir šaudmenų gabenimu, intensyviai bendradarbiauta su kaimyninėmis ES valstybėmis narėmis, ypač Kroatija ir Rumunija.

Remdamasi 2020 m. darbo susitarimu, taip pat įgyvendinant projektą IPA8, Serbija toliau bendradarbiavo su EUDA.

5. Rekomendacijos

Serbija imasi veiksmų, kad įgyvendintų Komisijos anksčiau pateiktas rekomendacijas. Vis dėlto būtina toliau daryti pažangą ir atlikti tokius darbus:

a) suderinti Serbijos vizų politiką su šalių, kurių piliečiams taikomas reikalavimas turėti vizą, ES sąrašu. Kol teisės aktai bus visiškai suderinti, minimali laikina priemonė, kurios tikimasi iš Serbijos, būtų griežtesnis atvykstančių trečiųjų šalių piliečių, kuriems taikomas bevizis režimas, visų pirma atvykstančių iš šalių, keliančių saugumo ar neteisėtos migracijos riziką, tikrinimas vykdant operatyvines ir (arba) administracines iniciatyvas (pavyzdžiui, sienos perėjimo punktuose) arba nustatant tokį reikalavimą nacionalinės teisės aktais;

b) visapusiškai įgyvendinti ES ir Serbijos readmisijos susitarimo nuostatą dėl trečiųjų šalių piliečių.

II. RYTŲ KARIBŲ ŠALYS

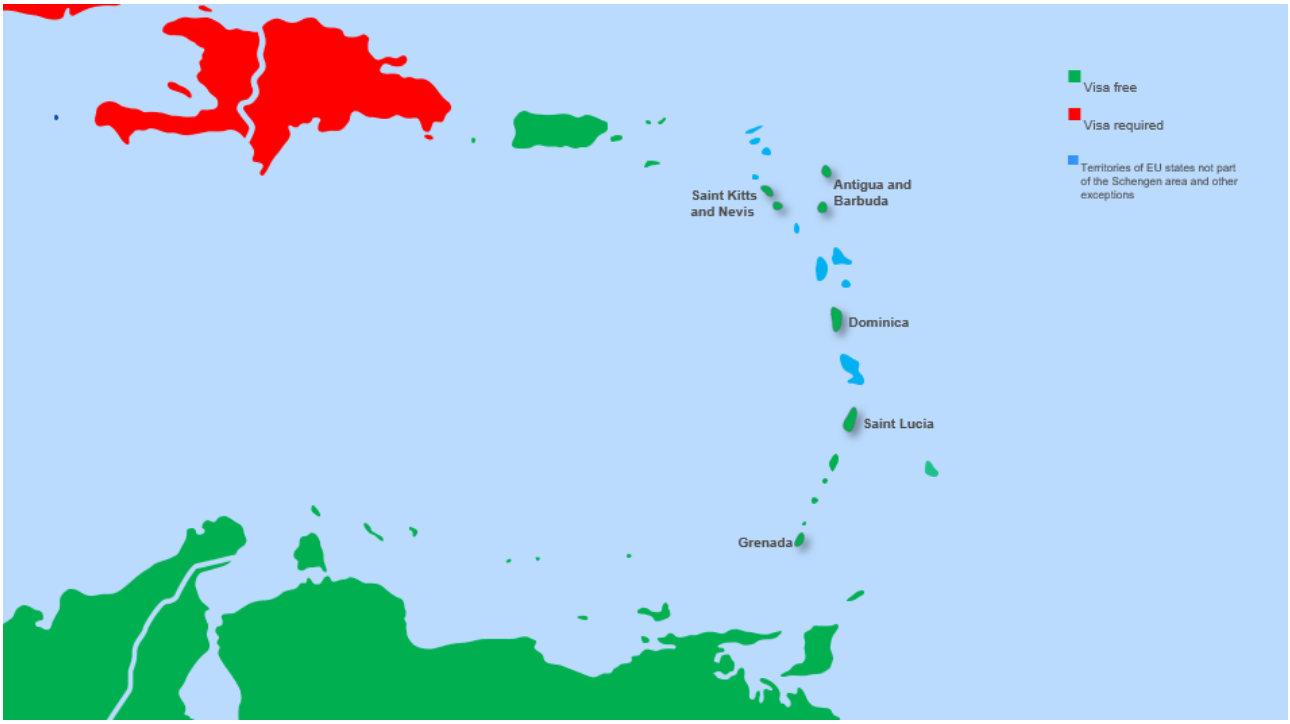

Nuo 2020 m. Komisija bendradarbiauja su penkiomis Rytų Karibų šalimis, kurioms taikomas bevizis režimas ir kurios gyvendina pilietybės suteikimo investuotojams programas (**Antigva ir Barbuda, Dominika, Grenada, Sent Kitsu ir Neviu** ir **Sent Lusija**), kad gautų atitinkamos informacijos ir duomenų apie tas programas.

Visos penkios šalys taiko skirtingas pilietybės suteikimo investuotojams programas, kurios daugiausia grindžiamos arba tiesioginiais įnašais į valstybės biudžetą, arba investicijomis į didelius infrastruktūros, komunalinių paslaugų ar nekilnojamojo turto projektus. Pirmoji galimybė paprastai yra pigesnė, o galimybė investuoti į nekilnojamąjį turtą paprastai kainuoja brangiau. Prašymų suteikti pilietybę pateikimo ir išsamaus patikrinimo bei patikimumo patikrinimo procesas penkiose šalyse yra panašus, jį sudaro penki pagrindiniai etapai:

1) licencijuotiems prekybos agentams patikima surasti suinteresuotus investuotojus trečiosiose šalyse;
2) suinteresuotieji investuotojai savo prašymus pateikia per įgaliotuosius vietos agentus, kurie prašymus ir patvirtinamuosius dokumentus pateikia Pilietybės suteikimo pagal investicijų programą skyriui;
3) vykdomas trijų lygių tikrinimo procesas, kuriuo tikrinama lėšų kilmė (tikrina bankai), prašytojų tapatybė, saugumas ir reputacija (tikrina tarptautinės išsamaus patikrinimo įmonės) ir saugumo bei imigracijos rizika (tikrina CARICOM Kovos su nusikalstamumu ir saugumo įgyvendinimo agentūros Jungtinis regioninių ryšių centras (JRCC));
4) remdamasis pirmiau minėtais patikrinimais, Pilietybės suteikimo pagal investicijų programą skyrius prašymą patvirtina arba atmeta;
5) patvirtintų prašymų atveju galutinį sprendimą dėl pilietybės suteikimo priima kompetentingas ministras.

Kaip nurodyta 2023 m. spalio mėn. šeštojoje bevizio režimo sustabdymo mechanizmo ataskaitoje, Komisijos vertinime nustatyti tam tikri elementai, dėl kurių galima manyti, kad penkių šalių įvertinimo ir tikrinimo procedūros yra nepakankamai išsamios, kad būtų užtikrinta, jog bus atmesti prašymai

asmenų, kurie, įgiję tų šalių pilietybę, o su ja ir galimybę be vizos atvykti į ES, gali kelti pavojų ES saugumui.

Nė vienoje iš penkių šalių prieš suteikiant pilietybę nereikalaujama gyventi ar net fiziškai būti šalyje[32]. Tai reiškia, kad prašytojų, kurių prašymai patenkinami, biometriniai duomenys nėra registruojami. Be to, visose penkiose šalyse atrinktiems prašytojams suteikiama skirtingo masto galimybė pasikeisti vardą ir pavardę, kai pilietybė įgyjama investuojant. Antigvoje ir Barbudoje ir Dominikoje tai leidžiama padaryti nuo pilietybės įgijimo praėjus penkiems metams; Grenadoje – po vienų metų. Vis dėlto, ankstesni vardas ir pavardė toliau nurodomi paso skiltyje „Pastabos“.

Nuo tada, kai buvo paskelbta šeštoji ataskaita, pagal visų šalių programas **pilietybę įgyjančių asmenų skaičius toliau didėja, o atmestų prašymų skaičius išlieka palyginti mažas**, nors kai kuriose šalyse atmetama vis daugiau prašymų. Toliau pateiktoje lentelėje nurodomi penkių šalių Komisijai pateikti duomenys[33].

	Antigva ir Barbuda	**Dominika**	**Grenada**	**Sent Kitsas ir Nevis**	**Sent Lusija**
Iš viso gauta prašymų	3 719 (2014–2022 m.) 685 (2023 m.) 739 (2024 m., iki birželio 30 d.)	13 161 (2015–2022 m.) 4 068 2023 m. 2 981 2024 m. (iki birželio 30 d.)	3 151 (2014–2022 m.) 1 251 (2022 m.) 2 297 (2023 m.) 138 (2024 m., iki liepos 31 d.)	17 668 (2015–2022 m.) 1 987 (2023 m.) 98 (2024 m., iki birželio 30 d.)	2 013 (2015–2022 m.) 4 076 (2023 m.) 1 226 (2024 m., iki balandžio 30 d.)
Atmesta	157 (2014–2022 m.) 24 (2023 m.) 23 (2024 m.)	420 (2019–2022 m.) 210 (2023 m.) 180 (2023 m.)	204 (2015–2022 m.) 59 (2023 m.) 34 (2024 m.)	532 (2015–2022 m.) 207 (2023 m.) 4 (2024 m.)	70 (2015–2022 m.) 28 (2023 m.) 81 (2024 m.)
Iš viso išduota pasų	**7 205** (2014–2022 m.) **1 191** (2023 m.) **198** (2024 m., iki birželio 30 d.)	**34 596** (2018–2022 m., *2022 m. duomenys tikrinami*) **9 539** (2023 m.) **5 484** (2024 m., iki birželio 30 d.)	**6 479** (2014–2022 m.) 2023-2024 m. Nėra duomenų	**35 577** (2015–2022 m.) 2023-2024 m. Nėra duomenų	Nėra duomenų

[32] Antigva ir Barbuda nustatė įpareigojimą apsilankyti šalyje per 3 metus nuo pilietybės suteikimo; kitos šalys svarsto galimybę nustatyti panašią prievolę.

[33] Pateikti duomenys nėra išsamūs ir juose yra tam tikrų neatitikimų. Bendras prašymų skaičius dažnai yra mažesnis nei bendras išduotų pasų skaičius, nes prašymai gali būti pateikiami dėl daugiau nei vieno asmens (pavyzdžiui, patenkintas prašymas dėl keturių šeimos narių laikomas vienu prašymu, nors išduodami 4 pasai).

Asmenys, kurių prašymai buvo patenkinti, ir toliau dažniausiai yra **piliečiai, kuriems kitu atveju keliaujant į ES būtų taikomas reikalavimas turėti vizą**. Remiantis gauta informacija, 2023–2024 m. daugiausia patenkinta, be kitų, prašytojų, turinčių Irano (1 918), Kinijos (1 099), Sirijos (747), Irako (425), Nigerijos (308) ir Libano (149) pilietybę, prašymų[34]. Rusijai pradėjus agresiją prieš Ukrainą visos penkios šalys sustabdė Rusijos ir Baltarusijos piliečių prašymų nagrinėjimą. Vis dėlto 2023 m. Grenadoje vis dar buvo daug (apie 2 300) neišnagrinėtų Rusijos piliečių prašymų, kurie išnagrinėti 2024 m.[35]

Paskelbus šeštąją ataskaitą, **Komisija toliau bendradarbiavo su šiomis penkiomis šalimis politiniu ir techniniu lygmenimis**. 2024 m. sausio 12 d. Komisija surengė aukšto lygio susitikimą su penkių šalių ministrais pirmininkais, po kurio 2024 m. sausio mėn. įvyko Komisijos tarnybų techninė faktų nustatymo misija regione, taip pat apsikeista informacija raštu.

Įvykus misijai ir gavus atnaujintą informaciją buvo patvirtinti dauguma šeštojoje ataskaitoje nurodytų pagrindinių susirūpinimą keliančių klausimų, t. y. tai, kad **pilietybės suteikimo investuotojams programomis visiškai užkardyti saugumo rizikos negalima** , taip pat tų programų ekonominė ir politinė svarba penkioms šalims.

Kartu pastaraisiais mėnesiais visos penkios šalys parodė, kad yra geriau informuotos apie poreikį stiprinti savo išsamaus patikrinimo bei patikimumo patikrinimo sistemas ir kad, padedamos tarptautinių partnerių, jos yra pasirengusios atlikti esminius patobulinimus. Pirmiausia, pirmaisiais 2024 m. mėnesiais penkios šalys pasirašė **susitarimo memorandumą, kuriuo nustatoma bendradarbiavimo sistema šių šalių programų saugumui stiprinti**. Remdamosi memorandumu, penkios šalys nusprendė nustatyti vienodą – 200 000 USD – minimalų investicinį mokestį. Antigvos ir Barbudos, Dominikos, Grenados ir Sent Lusijos atveju šis mokestis padidėjo 100 proc. (ankstesnis mokestis buvo 100 000 USD). Į memorandumą taip pat įtrauktas įsipareigojimas dalytis informacija apie prašymus pateikusius asmenis, įgyvendinti griežtesnes skaidrumo priemones, įsteigti regioninę reguliavimo instituciją, stiprinti jų patikimumo patikrinimo sistemas ir nustatyti bendrus agentų, rinkodaros ir programų propagavimo standartus.

Komisija toliau glaudžiai bendradarbiaus su penkiomis Rytų Karibų šalimis ir įvertins pirmiau minėtų reformų įgyvendinimą pagal dabartinę teisinę sistemą – Vizų reglamento 8 straipsnio 2 dalies d punktą, pagal kurį numatoma bevizio režimo sustabdymo mechanizmą pradėti taikyti tais atvejais, kai padidėja rizika arba kyla neišvengiama grėsmė valstybių narių viešajai tvarkai ar vidaus saugumui. Kai bus priimtas peržiūrėtas bevizio režimo sustabdymo mechanizmas, Komisija pritaikys savo vertinimą atsižvelgdama į naujas taisykles. Visais atvejais atlikdama vertinimą Komisija ir toliau tinkamai atsižvelgs į bendrus ES ir atitinkamų trečiųjų šalių santykius, taip pat į bendrą politinį kontekstą.

[34] Verta pažymėti, kad šioje dalyje pateikti duomenys apie kiekvieną trečiąją šalį grindžiami Rytų Karibų šalių pateiktais duomenimis apie tai, kurių penkių šalių piliečių prašymų patenkinta daugiausiai. Todėl gali būti, kad faktiniai trečiųjų šalių skaičiai yra šiek tiek didesni, nei nurodytieji renkant šiuos duomenis (t. y. kai kurios iš šių šalių galbūt nebuvo patekę į pirmąjį penketuką vienoje ar keliose Rytų Karibų šalyse). Visus Irano piliečių prašymus, apie kuriuos pranešama šiame dokumente, nagrinėjo tik Dominika.

[35] Grenada pranešė Komisijai, kad 2024 m. rugsėjo 16 d. duomenimis, dar neišnagrinėti 87 Rusijos piliečių prašymai.

III. LOTYNŲ AMERIKA



2023 m. gegužės mėn. priimtame komunikate [36]kaip vienas iš pagrindinių iššūkių nurodytas augantis **prašymų suteikti prieglobstį, pateikiamų trečiųjų šalių piliečių, kuriems netaikomas reikalavimas turėti vizą**, skaičius. **Prieglobsčio suteikimo rodiklis** šalių, kurioms taikomas bevizis režimas, piliečiams, kurie pateikė prašymus suteikti prieglobstį, dažnai yra **žemas**; dėl jų valstybių narių prieglobsčio sistemoms tenka didelė našta: apie 20 proc. (daugiau kaip 1,2 mln.) 2015–2023 m. ES pateiktų prašymų suteikti prieglobstį pateikė trečiųjų šalių piliečiai, kurie į ES keliauja be vizų. Tai vyksta tokiu metu, kai beveik visiškai išnaudoti kai kurių valstybių narių priėmimo pajėgumai, atsižvelgiant į daug geopolitinių krizių ir visų pirma į poreikį integruoti didelį asmenų, kuriems suteikta laikinoji apsauga ir kurie nuo tebesitęsiančio Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą rado prieglobstį ES, skaičių, taip pat į tai, kad nuolat atvyksta neteisėti migrantai iš kitų pasaulio šalių.

Pastaraisiais metais kai kuriose ES valstybėse narėse daugėja prieglobsčio prašytojų ne tik iš ES kaimyninių šalių, kurioms skirtos reguliarios bevizio režimo sustabdymo mechanizmo ataskaitos, bet, kaip matyti iš toliau pateiktų lentelių, ir iš Lotynų Amerikos šalių, kurioms taikomas bevizis režimas. Nuo 2015 m. iki 2024 m. pirmojo ketvirčio labai padaugėjo prašymų suteikti prieglobstį, kuriuos pateikė Lotynų Amerikos regiono šalių, kurioms taikomas bevizis režimas, piliečiai; šie prašymai sudaro **pusę visų trečiųjų šalių piliečių, kuriems taikomas bevizis režimas, prašymų suteikti prieglobstį (apie 600 000 iš maždaug 1,2 mln.)**.

Lentelė.1 2015 m. – 2024 m. sausio–liepos mėn. pirmą kartą pateikti prašymai suteikti prieglobstį

[36] Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai dėl ES bevizio režimo stebėsenos, COM(2023) 297 *final*.

Eurostatas

Šalis	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m. sausio - liepos mėn.
Kosta Rika	10	5	15	20	60	40	20	80	115	120
Salvadoras	555	1 765	2 965	5 040	9 070	4 230	1 830	3 580	2 880	1 540
Gvatemala	20	40	85	230	620	500	265	440	545	260
Hondūras	220	475	1 325	2 770	7 245	5 670	2 360	3 260	4 030	1 580
Meksika	75	50	80	125	200	160	135	260	335	195
Nikaragva	45	65	165	1 890	6 530	3 900	1 365	2 780	3 235	1 545
Panama	5	5	10	15	55	50	60	125	170	85
Argentina	15	20	35	100	340	450	325	810	1 475	985
Brazilija	90	205	290	670	1 605	1 650	795	1 555	1 775	1 245
Čilė	35	50	50	105	225	300	195	370	600	385
Kolumbija	270	1 050	3 935	10 045	31 850	29 055	13 140	42 420	62 015	31 845
Paragvajus	15	15	30	80	375	370	250	740	1 085	735
Peru	145	150	550	1 515	6 810	6 140	3 055	12 685	23 035	16 135
Urugvajus	0	10	20	30	110	170	140	110	200	110
Venesuela	775	4 690	12 985	22 195	44 770	30 325	17 380	50 050	67 085	41 740
IŠ VISO	2 275	8 595	22 540	44 830	109 865	83 010	41 315	119 265	168 580	98 505

Šalis	Metai	Atsisakymas leisti atvykti	Neteisėtas buvimas	Pirmą kartą pateikti prašymai suteikti prieglobstį	Prieglobsčio suteikimo rodiklis[37]
Argentina	**2022 m.**	350	1 110	810	2 proc.
	2023 m.	335	1 285	1 475	4 proc.
Brazilija	**2022 m.**	2 825	4 565	1 555	8 proc.
	2023 m.	2 380	4 990	1 775	9 proc.
Čilė	**2022 m.**	180	620	370	5 proc.
	2023 m.	210	700	600	4 proc.
Kolumbija	**2022 m.**	3 600	9 800	42 420	6 proc.
	2023 m.	3 655	14 260	62 015	6 proc.
Kosta Rika	**2022 m.**	20	75	80	0 proc.
	2023 m.	20	85	115	11 proc.
Salvadoras	**2022 m.**	165	650	3 580	31 proc.
	2023 m.	130	720	2 880	31 proc.
Gvatemala	**2022 m.**	115	285	440	17 proc.
	2023 m.	105	260	545	32 proc.
Hondūras	**2022 m.**	515	2 405	3 260	17 proc.
	2023 m.	475	2490	4 030	23 proc.
Meksika	**2022 m.**	190	695	260	12 proc.
	2023 m.	235	730	335	18 proc.
Nikaragva	**2022 m.**	425	1 325	2 780	25 proc.
	2023 m.	370	1080	3 235	52 proc.
Panama	**2022 m.**	25	35	125	14 proc.
	2023 m.	25	40	170	6 proc.
Paragvajus	**2022 m.**	725	1 265	740	5 proc.
	2023 m.	460	1 800	1 085	3 proc.
Peru	**2022 m.**	1 155	3 650	12 685	5 proc.
	2023 m.	990	4 755	23 035	5 proc.
Urugvajus	**2022 m.**	30	190	110	3 proc.
	2023 m.	25	220	200	5 proc.
Venesuela	**2022 m.**	250	2 000	50 050	4 proc.
	2023 m.	405	2 175	67 085	3 proc.[38]
IŠ VISO / VIDUTINŠKAI (%)	**2022 m.**	10 555	28 670	119 265	10 proc.
	2023 m.	9 835	35 590	168 580	14 proc.

[37] Prieglobsčio suteikimo rodiklis apima ES reglamentuojamas apsaugos formas (pabėgėlio statusas ir papildoma apsauga) ir neapima nacionalinės apsaugos formų (humanitarinės priežastys). Jis apskaičiuojamas teigiamų pirmosios instancijos sprendimų (dėl pabėgėlio statuso arba papildomos apsaugos suteikimo) skaičių padalijant iš bendro priimtų sprendimų skaičiaus.

[38] 2023 m. 91 proc. atvejų pirmosios instancijos sprendimais nacionalinis humanitarinis statusas suteiktas prašymą pateikusiems Venesuelos piliečiams (2022 m. – 72 proc.).

2023 m. penkiolikos atitinkamų šalių piliečiai pateikė **168 580 prašymų**, palyginti su 119 265 prašymais 2022 m. Tai yra **per vienus metus pateikta 40 proc. daugiau** prašymų.

Nors prieglobsčio prašymų pateikė visų penkiolikos regiono šalių, kurioms taikomas bevizis režimas, piliečiai, Venesuelos, Kolumbijos ir Peru piliečių pateiktų prašymų skaičius yra didžiausias ir toliau auga, po jų rikiuojasi Hondūras, Nikaragva ir Salvadoras. Kitų šalių piliečių pateiktų prašymų skaičius yra mažesnis, o augimo tendencijos ne tokios reikšmingos, todėl šiuo metu jos nekelia susirūpinimo[39].

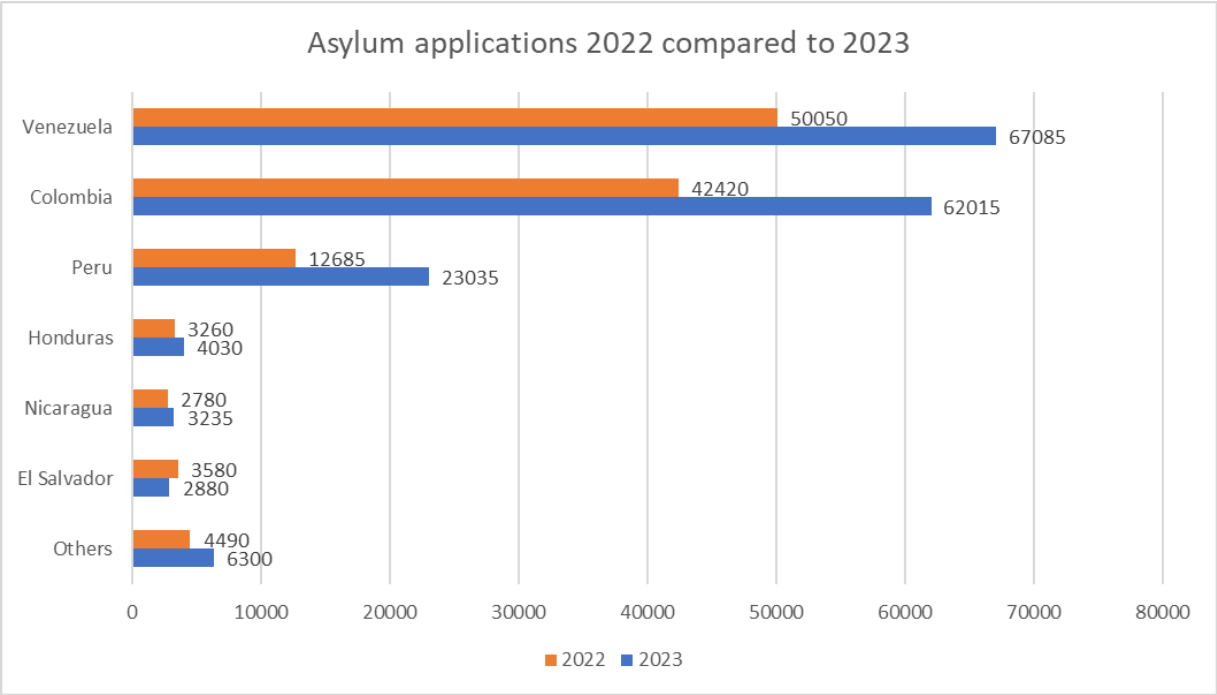

Šaltinis: Eurostatas.

Kalbant apie **Venesuelą**, per pastaruosius trejus metus Venesuelos piliečių valstybėse narėse pateiktų tarptautinės apsaugos prašymų skaičius nuolat auga – per metus jų pateikiama daugiau kaip 50 000. 2023 m. pateikta 69 540 prašymų, o 2022 m. – 52 075 prašymai. Komisija pripažįsta, kad šios tendencijos yra susijusios su dabartine politine ir ekonomine padėtimi Venesueloje, ir primena ES įsipareigojimą kartu su jos tarptautiniais partneriais remti taikų, demokratinį ir įtraukų krizės šalyje užbaigimą, kuriam vadovautų Venesuela.

Kalbant apie **Kolumbiją**, 2023 m. Kolumbijos piliečiai valstybėse narėse pateikė 63 310 tarptautinės apsaugos prašymų, t. y. 46 proc. daugiau nei 2022 m. (43 370). Komisija pripažįsta, kad šios tendencijos taip pat susijusios su tuo, kad Kolumbijoje yra beveik 3 mln. pabėgėlių ir migrantų iš Venesuelos. Kaip nurodyta bendrame komunikate, ES toliau padės Kolumbijai ir regionui įveikti šią migracijos krizę.

Peru atveju 2022–2023 m. valstybėse narėse pateiktų tarptautinės apsaugos prašymų skaičius išaugo net 81 proc. – 2023 m. pateikta 23 280 prašymų, palyginti su 12 880 prašymų 2022 m.

Kalbant apie **Hondūrą**, 2023 m. valstybėse narėse pateikti 4 065 tarptautinės apsaugos prašymai, palyginti su 3 335 prašymais 2022 m., t. y. 18 proc. daugiau.

[39] Nors atsisakymų leisti atvykti Brazilijos piliečiams ir neteisėtai būnančių Brazilijos piliečių skaičius yra vienas didžiausių, šį skaičių reikėtų vertinti, atsižvelgiant į proporcingai didesnį gyventojų skaičių.

Nikaragvos atveju 2023 m. valstybėse narėse pateikta 3 340 tarptautinės apsaugos prašymų, palyginti su 2 855 prašymais 2022 m., t. y. 15 proc. daugiau.

Kalbant apie **Salvadorą**, 2023 m. valstybėse narėse pateikta 3 060 tarptautinės apsaugos prašymų, palyginti su 3 770 prašymų 2022 m., t. y. 19 proc. mažiau.

Siekiant užtikrinti bevizio režimo tvarumą, bevizis režimas turėtų būti taikomas tik trumpalaikiam buvimui. Komisijos tarnybos, bendradarbiaudamos su EIVT, palaikys dialogą su šiuo klausimu svarbiausiomis regiono šalimis, siekdama keistis informacija ir geriausios praktikos pavyzdžiais, rems valdžios institucijų pastangas įgyvendinti tinkamą išvykimo kontrolę prie sienų, vykdys informuotumo apie teises ir pareigas pagal bevizį režimą didinimo kampanijas ir imsis kitų tinkamų veiksmų, kad būtų pašalintos pagrindinės didelio prašymų suteikti prieglobstį skaičiaus priežastys. Komisija stebės, kaip įgyvendinamos pirmiau nurodytos priemonės, ir jų poveikį neteisėtai būnančių asmenų ir prašymų suteikti prieglobstį skaičiui, remdamasi dabartine teisine sistema, nustatyta Vizų reglamento 8 straipsnio 2 dalies a ir b punktuose, pagal kuriuos numatoma pradėti taikyti bevizio režimo sustabdymo mechanizmą tais atvejais, kai labai išauga neteisėtos migracijos mastas arba padidėja nepagrįstų prieglobsčio prašymų skaičius.

Kalbant apie ilgalaikį buvimą, abi šalys turėtų stiprinti bendradarbiavimą teisėtų atvykimo būdų srityje ir skatinti abipusiai naudingus judumo susitarimus, kaip nurodyta bendrame komunikate „Nauja ES ir Lotynų Amerikos bei Karibų jūros regiono santykių darbotvarkė“.

IŠVADA

Apskritai valstybės narės praneša apie glaudų bendradarbiavimą migracijos ir saugumo srityse su visais partneriais ES kaimynystėje. Kelios iš šių šalių turėtų toliau spręsti nepagrįstų prašymų suteikti prieglobstį problemą ir visos šalys turėtų toliau daryti pažangą vizų politikos suderinimo srityje, kad būtų išvengta rizikos, jog į jų teritoriją be vizų atvyks ir toliau neteisėtai keliaus į ES trečiųjų šalių piliečiai.

Kalbant apie ES kaimynystę, tolesnė veikla, susijusi su vizų režimo liberalizavimo proceso užbaigimu, tebėra veiksminga priemonė reformoms remti ir bendradarbiavimui su ES migracijos, sienų valdymo ir saugumo srityse stiprinti. Komisija mano, kad Albanija, Bosnija ir Hercegovina, Juodkalnija, Moldova, Serbija ir Šiaurės Makedonija imasi veiksmų, kad įgyvendintų keletą rekomendacijų, pateiktų Šeštojoje ataskaitoje pagal bevizio režimo sustabdymo mechanizmą. Komisija mano, kad Ukraina ir Kosovas, kurių piliečiams bevizis režimas buvo pradėtas taikyti prieš mažiau nei septynerius metus ir kurioms vis dar būtina teikti ataskaitas dėl vizų režimo liberalizavimo reikalavimų laikymosi, tų reikalavimų ir toliau laikosi. Vis dėlto abi šalys turi imtis tolesnių veiksmų įgyvendinti Komisijos rekomendacijas. Komisijos nuomone, tam kad Sakartvelas, kurio piliečiams bevizis režimas taip pat buvo pradėtas taikyti prieš mažiau nei septynerius metus ir kuriam vis dar reikia teikti ataskaitas dėl vizų režimo liberalizavimo reikalavimų laikymosi, toliau atitiktų visus vizų režimo liberalizavimo kriterijus, ir siekiant išvengti galimo bevizio režimo sustabdymo mechanizmo taikymo, šalis turi imtis tolesnių skubių veiksmų, kad įvykdytų Komisijos rekomendacijas, visų pirma pagrindinių teisių apsaugos srityje.

Šis procesas bus toliau atidžiai stebimas, be kita ko, rengiant vyresniųjų pareigūnų susitikimus ir reguliarius Teisingumo, laisvės ir saugumo pakomitečio posėdžius. Su vizų režimo liberalizavimo reikalavimais susijusių klausimų stebėsena taip pat bus toliau įtraukiama į Komisijos metines plėtros ataskaitas.

Komisija taip pat toliau bendradarbiaus su Rytų Karibų šalimis, kurioms taikomas bevizis režimas ir kurios vykdo pilietybės suteikimo investuotojams programas, siekdama užkirsti kelią bet kokiam galimam pavojui ES ir jos valstybių narių saugumui, taip pat su atitinkamomis Lotynų Amerikos šalimis, kad beviziu režimu nebūtų naudojamasi nepagrįstiems prašymams suteikti prieglobstį pateikti.